БУТУН ДУН'Ё ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ХАҚИҚАТИ

УЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

№ 25 (516)
4 ФЕВРАЛЬ
ШАНБА
1956 ЙИЛ
БАҲОСИ 20 ТИЙИН.

Б У Г У Н Г И С О Н Д А:

Уртоқ Климент Ефремович Ворошиловга Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети ва ССР Иттифоқи Министрлар Советининг табриги (1-нчи бет).

Уртоқ К. Е. Ворошиловга Совет Иттифоқи Қаҳрамони унвонини бериш тўғрисида СССР Олий Совети Президиумининг Фармони (1-нчи бет).

СССР Министрлар Советининг Раиси Н. А. Булганин блан АҚШ президенти Дуайт Д. Эйзенхауэрнинг бир-бирларига юборган мактублари (1-нчи ва 2-нчи бетлар).

УЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ XIII С'ЕЗДИ: ўртоқ **Н. А. Косигин** нутқи. Уртоқ **Р. Е. Мельников** нутқи (2-нчи, 3-нчи ва 4-нчи бетлар).

Совет-Югославия иқтисодий музокараларига доир (4-нчи бет).

ЭҚАДВ 12-нчи сессияси очилган вақтда Ҳиндистон Бош Министри Неру нутқ сўзлади (4-нчи бет).

СССР Маданият министри Н. А. Михайлов Англияга келди (4-нчи бет).

КАРТОШКА ВА САБЗАВОТ ЕТИШТИРИШНИ ТОБОРА КЎПАЙТИРИШ—МУҲИМ ВАЗИФА

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг «Картошка ва сабзавот етиштиришни ҳамда тайёрлашни кўпайтириш тўғрисида» деб чиқарган қарори партия ва ҳукуматимизнинг қишлоқ хўжалигининг барча соҳаларини, шу жумладан сабзавотчиликни тобора ривожлантиришга ҳамавақт катта аҳамият бериб келаётганликларини кўрсатувчи яна бир муҳим далилдир. КПСС Марказий Комитети ҳамда Иттифоқ ҳукумати маҳаллий партия ва совет ташкилотлари, барча қишлоқ хўжалик мутахассислари олдига яқин икки йил ичида картошка ва сабзавот етиштиришни кескин суратда кўпайтириш вазифасини қўйдилар.

Бу муҳим вазифани муваффақиятли бажаришда Тошкент область колхоз ва совхозлари, машина—трактор станцияларининг коллективлари муносиб ҳисса қўшишлари лозим. Тошкент, Бекобод, Янгийўл, Оҳангарон, Чирчиқ ва Олмалиқ шаҳарларидаги саноат корхоналарида халқ хўжалигини тобора мустаҳкамлаш учун ҳормай-толмай меҳнат қилаётган ўн минглаб ишчи, хизматчиларга энг муҳим озиқ-овқат маҳсулотлари — картошка, сабзавот экинлари маҳсулотларини мўл-кўл етказиб бериш — колхоз ва совхоз коллективларининг муҳим вазифасидир.

Лекин, шу нарсага иқрор бўлиш керакки, картошка, сабзавот экинлари ҳосилини оширишда областимиз колхозлари шаҳар меҳнаткашларининг талабларини тўла қондираолмаётирлар. Картошка ва сабзавот етиштириш ҳамда тайёрлаш даражаси аҳолининг, картошка ва сабзавотдан маҳсулот ишлабчиқарувчи саноатнинг ўсиб бораётган талабларини таминламаётир. Ба'зи колхоз, бригада, звеноларни ҳисобга олмаганда, айрим районлар, кўпгина йирик колхозлар картошкадан ҳам, сабзавот экинларидан ҳам ҳали жуда кам ҳосил олмоқдалар. Бу хилдаги колхозларда агротехника тадбирлари қониқарсиз амалга оширилмоқда, сабзавот кўчати етказишда янги, прогрессив усулларни қўллашга — торф — чиринди тувакчалар тайёрлашга етарли ә'тибор берилмаётир. Картошка, сабзавот экинлари экишда ва уларнинг ҳосилини йиғиштириб олишда илғор техникадан фойдаланишда изчиллик блан иш олиб борилмаётир. Давлат томонидан кўплаб етказиб берилаётган квадрат-уялаб картошка экучи, унинг ҳосилини йиғиштириб берувчи ажойиб машиналар кўпвақт фойдаланилмай МТСлар паркида қолиб кетмоқда ёки колхозларга олиб бориб қўйилмоқда, холос.

Техникага шу хилда нотўғри муносабатда бўлинаётганлиги сабабли сабзавот экинларини экиш ишлари ҳар йили ҳам чидаб бўлмас даражада кечикиб ўтказилмоқда. Эртаги экинлар ҳосили шаҳар меҳнаткашларига анча кеч, ёзнинг ўрталарига бориб-гина тайёрлаб берилмоқда.

Асосан картошка ва сабзавотчилик блан шуғулланадиган илғор колхозларнинг а'золари: «Ҳосилинг эрта пишса ютасан, кеч қолса ютқазасан», деб жуда тўғри айтмоқдалар. Масалан, ўтган йилги воқиаларни эслаб кўрайлик. Калинин, Қорасув районларидаги кўпгина колхозлар ўзларининг шаҳардаги сабзавотчилик дўконларида карам, помидор, картошка ва бошқа маҳсулотлар сотаётганларида, Тошкент районидаги айрим колхозларнинг дўконлари бўш турган эди. Чунки Тошкент районининг ана шу колхозларида эртаги экинлар кўчатини тайёрлашга етарли ә'тибор берилмади, парник хўжаликларидаги иш бугунги талаб даражасида яхшиланмади. Оқибатда, колхозлар 15 июньдан бошлаб-гина помидор теришга киришдилар.

Броқ, Тошкент район колхозларида бу йил ҳам ўтган йилги сингари бўшашучилик давом этмоқда. Райондаги 2-нчи Сталин номли колхоз раҳбарлари (колхоз раиси ўртоқ Муслим Пўлатов) бундан 7 — 8 йил илгариги эришган ғалабалари блан ҳали ҳам мағрурланиб, картошка ва сабзавот маҳсулотлари етиштириш ишига бепарволик блан қарамоқдалар. Бу колхозда ўтган йилдагидек, бу йил ҳам сабзавот экинлари кўчати тайёрлаш ишлари талабга жавоб бермайди. Эртаги экинлар уруғини сепиш кечикиб бошланди, уларни кўчат қилиб ўтқазиш ҳам пала-партиш бажарилмоқда.

Сабзавот экинлари ҳосилини оширишда кўчатни торф-чиринди тувакчаларда етиштириш амалда синаб кўрилди ва яхши натижа берди. Бунинг аҳамиятини тўғри тушунган Қорасув ва Калинин районидаги илғор колхозларда торф-чиринди тувакчаларда кўчат етиштириш ишлари шу кунларда қизғин олиб борилмоқда. Ҳозир Қорасув район колхозлари бир миллион донадан ортиқ торф-чиринди тувакчаларда кўчат ўстирмоқдалар.

Аммо, бу соҳада ҳам ба'зибир районларда аҳвол яхши эмас. Оржоникидзе районидаги картошка ва сабзавотчилик блан шуғулланадиган колхозларда бу йил мўл ҳосил учун тайёрлик ишлари яхши олиб борилмаётир. Тайёрланиши керак бўлган 2 миллион дона торф-чиринди тувакчалардан атиги 30 мингтаси ҳозирланган. Район раҳбарлари қишлоқ хўжалигига биртомонлама раҳбарлик қилиб, картошка ва сабзавотчиликни ривожлантириш тўғрисида яхши ўйлаб кўрмаётирлар.

Колхозлар ва колхозчиларнинг иқтисодий жиҳатдан етарли манфаатдор бўлмаганлиги ҳам картошкани ва сабзавотчиликнинг қониқарсиз аҳволда бўлишига сабаб бўлмоқда. Тайёрлаш ва закупка қилишнинг амалдаги нархлари бу экинларни тайёрлаш ва кўпайтиришга рағбатлантирмайди.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг «Картошка ва сабзавот етиштиришни ҳамда тайёрлашни кўпайтириш тўғрисида» деб чиқарган қарорларида давлатга картошка ва сабзавот топшириш ҳамда бу маҳсулотларни сотиб олиш нархларини шу вақтгача амалда бўлиб келган нархларидан анча оширишни кўзда тутдилар. Партия ва ҳукуматимизнинг сабзавотчилик колхозлари тўғрисидаги бу меҳрибонлиги ана шу экинларни етиштирувчи колхоз а'золарининг ва механизаторларнинг меҳнат ғайратини тобора ошириб юборди.

Маҳаллий партия ва совет ташкилотларининг раҳбарлари КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг бу қарорини барча сабзавотчилик колхозлари а'золарига кенг тушунтиришлари, партия ва ҳукуматимизнинг бу соҳадаги чексиз ғамхўрликларини ҳарбир колхозчига тўла сингдиришлари, ана шу йўл блан 1956 йилда картошка ва сабзавот экинларидан мўл ҳосил етиштириш учун бошланган курашни ҳартарафлама кучайтириб юборишлари керак.

Шу кунларда ишни кучайтириб кўп миқдорда маҳаллий ўғит тайёрлаш сабзавотчилик колхозларининг энг муҳим вазифасидир. Картошка ва сабзавот экинлари кўчати ўтқазадиган машиналар ремонтини тезроқ тамомлаш, уларни дала ишларига тахт қилиб қўйиш мўл ҳосил етиштиришда муҳим омиллардан биридир.

Картошка ва сабзавот етиштирувчи колхозларнинг раҳбарлари ўз вазифаларини бажаришда илғор агротехникага, мўл ҳосил усталарининг тажрибаларига асосланган ҳолда иш олиб боришлари, бу соҳадаги янги, прогрессив методларни кенг қўлланиш учун курашишлари зарур.

Маҳаллий партия ва совет ташкилотларининг раҳбарлари эртаги экинлар кўчатини етиштиришда ҳарбир колхозда ҳам торф чиринди тувакчаларининг кенг қўлланишини жорий қилишга эришишлари, бу соҳадаги иккиланиш фактларига хотима беришлари лозим.

Областимиздаги картошка ва сабзавот етиштирувчи колхозлар партия ва ҳукуматимизнинг шу тўғридаги қарорини жанговарлик блан амалга оширишлари, 1956 йилда бу экинлар ҳосилини кескин суратда ошириш учун барча колхозчилар ва механизаторлар ўртасида партиямизнинг XX с'езди шарафига бошланган социалистик мусобақани ҳартарафлама кучайтириб юборишлари керак.

Партия ва ҳукуматимизнинг қарорига жавобан картошка ва сабзавот экинлари ҳосилини кескин суратда ошириш учун барча имкониятлардан тўла фойдаланайлик. Аҳолини сабзавот ва картошка блан мўл-кўл та'минлайлик.

Тарихий қарордан руҳланиб

КАЛИНИН райони (**«Тошкент ҳақиқати» мухбиридан**). Шаҳар меҳнаткашларини картошка ва сабзавот маҳсулотлари блан етарли та'минлашдек шарафли ишга ўзларининг муносиб ҳиссаларини қўшиб келаётган Собир Раҳимов номли колхоз а'золари КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг «Картошка ва сабзавот етиштиришни ҳамда тайёрлашни кўпайтириш тўғрисида»ги янги қарорини кўтаринки руҳ блан кутиб олдилар.

Партия ва ҳукуматимизнинг янги қарорида картошка ва сабзавот маҳсулотлари етиштирадиган колхозларга ғамхўрликни янада кучайтириш, давлатга топшириладиган картошка ва сабзавот маҳсулотларининг таннархини ошириш йўли блан колхозчиларнинг даромадини кўпайтириш каби муҳим масалалар ҳал қилинган.

Ўтган йили картошка ва сабзавот экинларидан мўл ҳосил етиштиришга эришган колхознинг илғор бригада бошлиғи ўртоқ Умар Риҳсиев барча колхозчиларнинг фикрини ифода қилиб бундай дейди:

— Партия ва ҳукуматимизнинг бу тарихий қарори бизни янада ғайрат блан меҳнат қилишга илҳомлантириб юборди. Биз картошка ва сабзавот экинларидан ҳар йилгига қараганда кўпроқ ҳосил етиштириш учун курашамиз. Ҳозир ана шу мақсадни ўз олдига вазифа қилиб қўйган колхозимиз а'золари барча кўклам дала ишларини ўзаро социалистик мусобақа асосида кучайтириб юбордилар.

СССР Олий Совети Президиумининг Фармони

ШОИР МУСА ЖАЛИЛГА (М. М. ЗАЛИЛОВГА) СОВЕТ ИТТИФОҚИ ҚАҲРАМОНИ УНВОНИ БЕРИШ ТЎҒРИСИДА

Улуғ Ватан урушида немис-фашист босқинчиларга қарши олиб борилган жангларда ғоят катта сабот ва мардлик кўрсатганлиги учун марҳум шоир **Муса Жалилга** (Муса Мустафович Залиловга) **Совет Иттифоқи Қаҳрамони** унвони берилсин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси К. ВОРОШИЛОВ.
СССР Олий Совети Президиумининг Секретари Н. ПЕГОВ.

Москва, Кремль.
1956 йил 2 февраль.

К. Е. ВОРОШИЛОВ.

Ўртоқ Климент Ефремович *ВОРОШИЛОВГА*

Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг Марказий Комитети ва ССР Иттифоқи Министрлар Совети улуғ Лениннинг содиқ шогирди, Коммунистик партия ва Совет давлатининг отоқли арбобларидан бири бўлган Сизни етмиш беш ёшга тўлган кунингизда қизғин табриклайдилар.

Сиз ёшлик чоғингизданоқ революция йўлига кириб ўзингизнинг бутун онгли ҳаётингизни ишчилар синфининг иши учун помешчиклар ва капиталистлар зулмига қарши курашга бағишладингиз. Коммунистик партия ва совет халқи Сизнинг Улуғ Октябрь социалистик революциясининг ғалабаси учун, мамлакатнинг мудофаа қобилиятини мустаҳкамлаш учун курашдаги ва Совет давлатини қуришдаги хизматларингизга юксак баҳо берадилар.

Партия, давлат фаолияти ва ҳарбий фаолиятнинг ҳамма постларида Сиз ўзингизнинг бутун кучингизни, билимларингизни ва катта ҳаётий тажрибангизни коммунистик жамият қуришнинг улуғ ишига ўзингизга хос ғайрат блан бағишлаб келдингиз ва бағишлаётирсиз.

Дўстимиз, ўртоғимиз, қадрдонимиз Климент Ефремович, Сизнинг кўп йиллар сиҳат-саломат бўлишингизни ва мамлакатимиз халқларининг бахт-саодати йўлида, коммунизм идеяларининг тантанаси йўлида самарали ишлашингизни чин қалбдан тилаймиз.

Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг Марказий Комитети

ССР Иттифоқи Министрлар Совети

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

УРТОҚ К. Е. ВОРОШИЛОВГА СОВЕТ ИТТИФОҚИ ҚАҲРАМОНИ УНВОНИНИ БЕРИШ ТЎҒРИСИДА

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси К. Е. Ворошиловнинг Совет давлатини ҳимоя қилишдаги жуда катта хизматларини тақдирлаб ўртоқ Климент Ефремович **Ворошиловга** Совет Иттифоқи Қаҳрамони унвони берилсин ҳамда **Ленин** ордени ва **«Олтин юлдуз»** медали топширилсин.

СССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари М. ТАРАСОВ.
СССР Олий Совети Президиумининг Секретари Н. ПЕГОВ.

Москва, Кремль. 1956 йил 3 февраль.

СССР Министрлар Советининг Раиси Н. А. Булганин блан АҚШ президенти Дуайт Д. Эйзенхауэрнинг бир-бирларига юборган Мактублари

Ма'лумки, СССРнинг АҚШдаги Фавқулодда ва Мухтор Элчиси Г. Н. Зарубин 25 январьда АҚШ президенти Дуайт Д. Эйзенхауэр ҳузурига кириб, унга СССР Министрлар Советининг Раиси Н. А. Булганиннинг 23 январьдаги мактубини топширган ва бу мактубнинг тексти совет матбуотида э'лон қилинган эди.

АҚШ президенти томонидан Н. А. Булганиннинг 23 январьдаги мактубига берилган жавоб муносабати блан 2 февральда элчи Г. Н. Зарубин АҚШ давлат секретари Жон Ф. Даллес ҳузурига кириб, унга СССР Министрлар Советининг Раиси Н. А. Булганиннинг АҚШ президенти Дуайт Д. Эйзенхауэрга ёзган янги мактубини топширди.

Н. А. Булганиннинг 23 январьдаги мактубига АҚШ президентининг жавоби ва Н. А. Булганиннинг АҚШ президентига 1 февральда юборган янги мактуби қуйида э'лон қилинади.

* * *

«1956 йил 27 январь

Ҳурматли жаноб Раис.

Сизнинг элчи Зарубин томонидан менга топширилган 23 январьдаги хатингиз учун Сизга ташаккур билдираман. Мен бу мактуб устида ҳартомонлама ўйлаб кўрдим. Аввал бошданоқ шуни айтишга ижозат берингизки, ҳақиқатан ҳам ҳозирги халқаро аҳвол ҳамма давлатларнинг, айниқса буюк давлатларнинг халқаро кескинликни камайтиришга ҳамда халқаро ишончи ва ҳамкорликни мустаҳкамлашга интилишларини талаб қилади деб ҳисоблайман. Вайрон қилувчи кучларнинг қуввати ошаборган сари шу кучлар устидан контрольлик ўрнатишга ва уларни чеклашга интилиш блан бирга, одамларни шу кучлардан фойдаланишга қўзғатиши мумкин бўлган мавжуд антагонизмни тугатишга интилиш ҳам зарур бўлиб қолмоқда. Мен Сизни ишонтираоламанки, Қўшма Штатларнинг халқлари ва сиёсий раҳбарлари ҳечбир истисносиз шу нуқтаи назарга амал қилмоқдалар. Бу нуқтаи назарга жаҳондаги ҳамма халқлар ҳам амал қилаётганликларига ва сиёсий ҳокимият ишониб топшириб қўйилган кишиларнинг олий бурчи халқларнинг тинчликка бўлган умумий интилишига қараб иш қилишдан иборат эканлигига аминман.

Халқларимиз ўртасидаги тарихий дўстлик бизга ғоят қимматбаҳо самаралар бераётганлигини неча марталаб айтиб ўтганлигимни Сиз эсга олишингиз мумкин. Мен шу нарсага чуқур ишонаманки, шу асосда энг яхши сиёсий муносабатлар ўрнатилса бўлур эди. Мен Сиз, жаноб раисни, шу нарсага ишонтираоламанки, бутун дун'ёда ҳечбир халқ Америка халқидек ўзини тинчлик биносини қуришга шу қадар самимий бағишлаган эмас. Бизнинг бутун халқимиз ҳозирги вақтда халқаро аҳволдаги кескинликка ва хавф-хатарга хотима беришга интилмоқда. Агар бирон ҳайрли иш бутун дун'ёда адолатли тинчлик ўрнатишга ёрдам беришига ишончимиз комил бўлса, биз бундай ишларни албатта амалга оширган бўлур эдик.

Дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисида мамлакатларимиз ўртасида 20 йил муддат блан Шартнома тузиш ҳозирги вақтда тинчлик ишига хизмат қилган бўлур эди деб Сиз томондан қилинган янги таклифни мен худди мана шу нуқтаи назардан ўрганиб чиқдим.

Биринчидан, шуни қайд қиламанки, бизнинг мамлакатларимиз тантанали Шартнома блан—Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Устави блан бир-бирларига боғлангандирлар. Сиз ҳозирги вақтда таклиф қилаётган Шартнома учта асосий моддадан иборат бўлур эди. Мен шуни ҳам қайд қилиб ўтаманки, мана шу моддаларнинг ҳаркайсисини Бирлашган Миллатлар Ташкилоти доирасида бизнинг ўртамизда тузилган ўша Шартноманинг аниқ қоидалари ўз ичига олади.

Сизнинг проектингизнинг биринчи моддаси иккала мамлакатимизнинг зиммасига халқларимиз ўртасидаги дўстона муносабатларни тенгҳуқуқлилик, бир-бирини ҳурматлаш ва ички ишларга аралашмаслик асосида ривожлантириш мажбуриятини юклаган бўлур эди. Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг а'золари сифатида ҳозир биз шу Ташкилот орқали «халқларнинг тенгҳуқуқлилиги ва ўз тақдирини ўзи белгилаш принципини ҳурматлаш асосида миллатлар ўртасида» дўстона муносабатларни ривожлантиришимиз лозим. Сиз таклиф қилаётган Шартноманинг иккинчи моддаси бизларнинг зиммамизга халқаро низо'ларимизни фақат тинч воситалар блан ҳал қилиш мажбуриятини юклаган бўлур эди. Бу шундай мажбуриятки, бизнинг иккала мамлакатимиз Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Уставининг иккинчи ва учинчи моддаларидаги қоидалар блан бир-бирига боғлангандирлар, бу моддада «Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг ҳамма а'золари ўзларининг халқаро низо'ларини тинч воситалар блан ҳал қиладилар» дейилади. Учинчи модда бизларнинг зиммамизга иқтисодий, маданий ва илмий соҳаларда ҳамкорликни мустаҳкамлаш мажбуриятини юклаган бўлур эди. Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Уставининг «халқаро иқтисодий ва социал ҳамкорлик қилишга» таааллуқли IX боби бизларни «иқтисодий, социал, соғлиқни сақлаш соҳаларидаги халқаро проблемаларни ва шу сингари проблемаларни ҳал қилмоқ» учун ишлашга чақиради ва бизларни «маданият ва маориф соҳаларида халқаро ҳамкорлик қилишга» чақиради. Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Устави Сизнинг мамлакатингиз блан менинг мамлакатим ўртасида тузилган тантанали Шартномадир — бу Шартнома кўп мамлакатлар ўртасида тузилган шартномадирки, шу мамлакатларнинг ҳаркайсиси бизлар блан ва бошқа ҳарбир мамлакат блан боғлангандир ва уларнинг ҳаркайсиси бутун дун'ёда тинчлик бўлишига манфаатдордир. Америка халқи бу Уставнинг мақсадлари амалга оширилишига ёрдам беришни астойдил истайди.

Лекин халқаро кескинликнинг ҳозирги ҳолати Устав сўзларида тилга олинмаган эди. Мавжуд аҳвол шу сўзларни иккитомонлама битим шаклида такрорлаш йўли блангина тузатилиши мумкин деб қандай қилиб умид қилса бўлади.

Биз бу сафар фақат иккиёқлама асосда, яна бир марта тузмоқчи бўлганимиз Шартнома процедураси ҳақиқатда фақат руҳнинг ўзини ўзгартириш йўли блангина эришиш мумкин бўлган натижага қалам тебратиш блан эришилди деган хомхаёлни вужудга келтириб, тинчлик ишига зарар етказмасмикин, деган саволни ўз-ўзимга бераман. Давлатлар ўртасида дўстона ҳамкорлик қилиш Шартномада ёзилган ва'далларгагина боғлиқ бўлиб қолмасдан, шу блан бирга манфаатдор давлатларнинг ҳукуматларини илҳомлантирадиган руҳнинг ўзига ҳам, ва шу ҳукуматларнинг ҳақиқатда қиладиган ишларига ҳам боғлиқдир.

Мен мана шу руҳга ва мана шундай ишлар қилишга эришиш умидида ўтган йил Женевага борган эдим. Америка тарихида тинчлик йилларида мисли кўрилмаган ишни қилган эдим. Бу сафар ҳақиқатан бирор фойдали мақсадга хизмат қилармикин деб кўп кишиларда туғилган шубҳаларга қарамай, мен, мавжуд аҳвол шу қадар жиддийлашганки, уни яхшилаш томонига ўзгартирмоқ учун ҳарқанча кичкина имкониятлар бўлса ҳам, шу имкониятларни назар-писанд қилмаслик ярамайди, деб ҳисобладим. Женевада Сиз шу хилдаги қарашларни ва интилишларни изҳор қилган эдингиз.

Сиз блан ва Франция ҳамда Қўшма Корольлик Ҳукуматларининг бошлиқлари блан ўтказилган шу кенгаш натижасида халқаро муносабатлар, айниқса шу кенгашда вакиллари қатнашган тўрт мамлакатнинг алоҳида мас'улиятни ўз зиммаларига олган алоҳида проблемаларга нисбатан тўрт мамлакат ўртасидаги муносабатлар яхшиланади, деб астойдил умид қилган эдим.

Афсуски, Америка халқи кенгашимиздан кейин рўй берган воқиалар ўзининг бу умидини рўёбга чиқармади, деган ачинарли хулосага келишга мажбур бўлди.

Кейинги воқиалар тарихини сизга қисқача эслатиб ўтишга ижозат берингиз.

Биз Женевада Ташқи ишлар министрларимизга шу конкрет проблемаларни ҳал қилмоқ учун самарали тадбирлар ишлаб чиқиш тўғрисида кўрсатма берган эдик.

Европа хавфсизлиги ва Германия масаласи шу проблемаларнинг биринчиси эди. Эркин сайловлар ўтказиш йўли блан Германияни қайта бирлаштириш ва Германия масаласини бартараф қилиш ишлари немис халқининг миллий манфаатларига ва Европа хавфсизлиги манфаатларига мувофиқ равишда ўтказилиши лозим деб муайян фикрга келган эдик. Броқ, Германияни қайта бирлаштириш ва Европа хавфсизлиги масаласида уч Ғарбий давлат томонидан қилинган конструктив таклифларга қарамай, Сизнинг Ҳукуматингиз, эркин сайловлар ўтказиш йўли блан Германияни бирлаштиришга тааллуқли бирор таклифни ҳозирги вақтда ма'қуллайолмаймиз деб ҳисоблади.

Иккинчи проблема — қуролсизланиш проблемаси эди. Биз бу проблемани Женевада муҳокама қилаётган вақтимизда мен бир-биримизга нисбатан агрессивлик мақсадларимиз йўқлигига жаҳонни ишонтирмоқ учун ҳақиқатан бирор иш қилишимиз мумкин, деган умид блан ўзимнинг «очиқ осмон» тўғрисидаги таклифимни киритган эдим. Броқ, Сизнинг Ҳукуматингиз бу таклифни Ташқи ишлар Министрлари Кенгашида рад қилди. Учинчи проблема — Шарқ блан Ғарб ўртасида алоқаларни ривожлантириш проблемаси эди. Ғарб давлатларининг министрлари янада яқинроқ муносабатлар ва яхшироқ ҳамжиҳатлик ўрнатмоқ учун кўп миқдорда конкрет тадбирларни таклиф қилдилар, шу таклифларнинг бирортасини ҳам Сизнинг Ҳукуматингиз қабул қилмади. Шу фактга қарамай, кейинги вақтларда, Сиз кўрсатиб ўтганингиздек, Совет Иттифоқи блан Америка Қўшма Штатлари ўртасидаги алоқалар соҳасида ба'зибир яхшиланиш ҳоллари рўй берди.

Бундан кейинги ёмонлашиш шу сабабли содир бўлдики, бизнинг фикримизча, Сизнинг Ҳукуматингиз тарихий халқаро низо'лар блан боғланган нафрат ва душманликни кучайтириш йўли блан кескинликни кўпайтирадиган йўлни жаҳоннинг турли районларида ўтказишга киришди. Совет—Америка муносабатларини яхшилаш мутлақо зарур деган Сизнинг фикрингизга қўшиламан. Броқ, очиғини айтганда, Сизнинг Ҳукуматингизнинг, бизнинг назаримизда, шу районларда кўзлаётган мақсадларини Сизнинг ҳозирги сўзларингиз блан, я'ни халқаро кескинликни камайтириш ва давлатлар ўртасида ишончни ҳамда ҳамкорликни мустаҳкамлаш соҳасида бизларнинг ҳукуматларимиз зиммасида алоҳида мас'улият борлигини шу қадар ҳаққоний равишда та'кидлаётган сўзларингиз блан келтириш халқимизга қийин бўлаётир.

Келажагимизнинг режасини, муваффақиятли бўлиб чиқишини та'минлайдиган катта перспектива блан белгилаб олишимизга имконият бериш учунгина, фақат шу мақсад блангина шу ўтган йилнинг тарихини баён қилиб ўтдим. Бизнинг мамлакатимиз астойдил қўл беришни истаган мамлакатларнинг ҳаммасига дўстлик қўлини узатади. Адолатли шароитда бутун дун'ёда тинчлик бўлишига ёрдамлашиш мақсадида мен қилмайдиган иш йўқ деб кўп гапирганман ва буни яна такрорлайман. Лекин биз шуни биламизки, фақат сўзгина эмас, балки амалий иш аҳамиятга эга бўлади.

Сиз, Раис жаноблари, шуни ўйлаб кўрингки, агар хавфсизлик доирасида эркинлик шароитида Германияни қайта бирлаштириш чоралари дарҳол амалга оширилганида эди, агар халқларнинг ўзлари яшайдиган идора қилиш формасини танлаб олиш ҳуқуқини ҳурматлаш тўғрисида уруш вақтида берган ва'дамиз бажарилганида эди; агар инспекциялар ўтказмоқ учун мамлакатларимизни бир-биримизга очиб бериш тадбирлари кўрилганида эди (бунинг натижасида тўсатдан ҳужум қилиш имкониятлари йўққа чиққан бўлур эди), ва агар қурол-яроғларни камайтириш амалга ошириладиган иш бўлиб қолганида ва шу тариқа бўшаб қолган ишлабчиқариш қувватларидан инсониятнинг турмуш шароитини яхшиламоқ учун фойдаланилганида эди фақат бизнинг муносабатларимиздагина эмас, шу блан бирга бутун дун'ёда ҳам нақадар катта ўзгариш рўй берган бўлур эди. Яна шуни ҳам ўйлаб кўрингки, агар бизнинг халқларимиз янгиликларни, информацияларни, визитлар ва идеяларни бир-бирлари блан эркин олмаштириб турганларида эди, кўпайиб бораётган ишончсизлик ва англашилмовчиликларнинг ҳаммаси йўқолган бўлур эди.

Мана шуларнинг ҳаммаси Сиз блан мен Женевада биргаликда муҳокама қилган масалалардир. Бу менинг мамлакатим содиқ бўлиб қолаётган провард мақсадлардирки, бу мақсадлар йўлида биз ҳарқандай пайтда келишиш руҳида иш кўришга тайёрмиз. Сизнинг мактубингизга асосланиб, Сиз ҳам ўзингизни шу улуғ мақсадларга бағишлагансиз, деб умид қилишим мумкинми? Мен Сизнинг қарашларингизни янада баён қилиб ёзган хатингизни кутаман.

Самимият блан

Дуайт Д. ЭЙЗЕНХАУЭР.

Москва

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Министрлар Советининг Раиси
Николай А. БУЛГАНИН

Жаноб Олийларига»

(ОХИРИ ИККИНЧИ БЕТДА)

СССР Министрлар Советининг Раиси Н. А. Булганин блан АҚШ президенти Дуайт Д. Эйзенхауэрнинг бир-бирларига юборган мактублари

(БОШИ БИРИНЧИ БЕТДА)

„Москва. Кремль.

Ҳурматли жаноб Президент,

Сизнинг шу қадар дўстона руҳда ёзилган 27 январьдаги мактубингиз биз блан Сизнинг ва коллегаларимизнинг бундан ярим йил муқаддам Женевада олиб борган самимий ва ошкора суҳбатларимизни эсимга туширмай қолмади. Турли позицияларда туриш мумкин, турли қарашларни қаттиқ туриб ҳимоя қилиш мумкин, лекин бунда яхши ният ва бир-биримизни тушунишга астойдил ҳаракат бўлса, бундай муҳокамалар ишончнинг мустаҳкамланишига, дўстона муносабатларнинг туғилишига ёрдам беради.

Ҳозирги халқаро вазият ҳамма давлатлардан ва, биринчи навбатда, халқларнинг тинчлигини ва хавфсизлигини та'минлаш учун алоҳида мас'улиятни ўз устига олган буюк давлатлардан халқаро кескинликни янада юмшатишга, давлатлар ўртасидаги ишончни ва ҳамкорликни мустаҳкамлашга ёрдам бераоладиган тадбирлар кўришни талаб қилади, деган фикрга Сизнинг қўшилганлигингиз мени қувонтирди.

Халқларимиз ўртасидаги тарихий дўстлик мамлакатларимиз ўртасида энг яхши муносабатлар ўрнатилишига замин бўладиган асосни бизга беради деган фикрга Сизнинг қўшилганлигингиз ҳам мени мамнун қилди.

Шундай асос мавжуд бўлганлиги учун ҳам мен ва шерикларим халқларимиз Янги йил бошланганлигини байрам қилиб бўлганларидан кейин орада кўп ўтмай Сизга мамлакатларимиз ўртасидаги муносабатларни тубдан яхшилашга имкон берадиган конкрет тадбирларни биргаликда ўйлашиб кўришни таклиф қилиб мурожаат этишга қарор қилган эдик. Бунда биз шуни назарда тутган эдикки, бутун дун'ёдаги тинчликнинг тақдири муносабатларимизнинг қай тахлитда таркиб топишига кўп жиҳатдан боғлиқдир.

Биз мамлакатларимиз ўртасида дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисида Шартнома тузиш пайти келди деб ҳисобладик ва ҳисоблаймиз. Бундай Шартномани тузиш Совет-Америка муносабатларини ривожлантиришга муҳим ҳисса бўлиб қўшилур эди ва шу блан бирликда халқаро миқ'ёсдаги сизнинг дўстларингиз блан бизнинг дўстларимиз ўртасида муносабатларни яхшилашга ёрдам берган бўлур эди. Сиз бизнинг таклифимизга ижобий қарамаганлигингизга фақат афсусланишимиз мумкин.

Менинг тушунишимча, биз таклиф қилган Шартнома проекти Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг мамлакатларимиз ҳам имзолаган Уставидаги ба'зи қоидаларни ма'лум даражада такрорлаганлиги Сизга ғалати туюлибди. Лекин бизнинг фикримизча, бу ҳол Шартнома тузишга халақит бермайдигина эмас, балки, аксинча, қулайлик туғдиради. Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Уставининг мавжудлиги шу Ташкилот а'золари ўртасида Устав принципларига асосланган иккитомонлама битимлар тузиш имкониятини асло истисно қилмайди. Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Уставида, Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг а'золари «адолатга риоя қилинишига ҳамда шартномалардан ва халқаро ҳуқуқнинг бошқа манба'ларидан келиб чиқадиган мажбуриятларни ҳурматлашга имкон берадиган шароит туғдиришлари» лозим, деб тўппа-тўғри айтилган-ку ахир.

Бирлашган Миллатлар Ташкилоти тузилгандан кейин бошқа кўп давлатлар сингари, АҚШ ҳам икки томонлама, ва шунингдек кўптомонлама шартномалар ва битимларнинг кўпида қатнашдилар. Бунда суверен давлатларнинг тинчлик манфаатларини кўзлаб ўзларининг бошқа мамлакатлар блан муносабатларини тартибга солиб турувчи ҳарқандай шартномалар ва битимлар тузишдан иборат шак-шубҳасиз ҳуқуқлари ҳечқачон шубҳа остига олинмади ва олиниши ҳам мумкин эмас.

Яна шуни ҳам ҳисобга олмай бўлмайдики, модомики жаҳоннинг иккита энг катта давлати—СССР блан АҚШ ўз муносабатларини яхши йўлга солиб олмас эканлар, Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Уставининг ўзи етарли даражада самарали бўлолмайди. Иккала мамлакатимиз Бирлашган Миллатлар Ташкилоти олдига қўйилган мақсадларга эришиш йўлида ҳамкорлик қилганлари тақдирда бу Устав анча та'сирчан бўлиб қолиши мумкин. Сиз бу фикрга қўшилурсиз деб ўйлайман.

Менинг тушунишимча, Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Устави «кўп давлатлар ўртасидаги шартнома» бўлиб турган бир вақтда, биз «иккитомонлама асосда» Шартнома тузишни Сизга таклиф қилаётганлигимиз Сизда ба'зибир шубҳалар туғдирибди. Лекин шу фикрга қўшилишингиз керакки, жаҳоннинг иккита энг кучли давлати ўртасида дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисида Шартнома тузилиши халқаро вазиятни кўп даражада соғломлаштирган бўлур эди. Иккинчи томондан, биз бошқа давлатлар блан, шу жумладан Англия ва Франция блан ҳам шу хилдаги шартномалар тузишга розимиз. Ниҳоят, давлатларнинг икки группаси ўртасида—НАТО қатнашчилари блан Варшава шартномаси қатнашчилари ўртасида шартнома тузиш тўғрисидаги таклиф ўз кучида қолади.

Бутун дун'ёда тинчлик ўрнатмоқ учун сўз эмас, балки амалий иш аҳамиятга эга бўлади, деб Сиз ўз мактубингизда ҳаққоний гапни айтгансиз. СССР блан АҚШ ўртасида дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисида Шартнома тузилиши бу соҳадаги энг муҳим конкрет ишларнинг бири бўлур эди, чунки бизнинг мамлакатларимиз Шартнома проектида кўрсатилган энг муҳим мажбуриятларни ўз зиммаларига олиб, ишончни мустаҳкамлаган бўлур эдилар ва бутун халқаро вазиятда осойишталик туғдирган бўлур эдилар. Бунинг натижасида бизнинг мамлакатларимиз дўст бўлишни исташ тўғрисида сўзда ва'далар бериш блан кифояланиб қолмасдан, балки ўз зиммаларига олган мажбуриятларни амалда рўёбга чиқаришга киришган бўлур эдилар.

Кези келганда шуни айтиб ўтиш мумкинки, Женева кенгашидан кейин бу йўлда халқаро кескинликни юмшатишга ёрдам берадиган муҳим тадбирлар амалга оширилди. Шу сабабли, Женева кенгашидан кейинги давр халқларнинг кутган умидларини рўёбга чиқармади, деган да'вога қўшилиш қийин.

Совет ҳукумати эса, халқаро кескинликни юмшатиш ва давлатлар ўртасида ишончни мустаҳкамлаш мақсадини кўзлайдиган бирқанча тадбирларни амалга оширди. Шу муносабат блан, мен 1955 йилда Совет Иттифоқи Қуролли Кучларининг 640 минг киши миқдорида камайтирилганлигини; СССРнинг ҳарбий эҳтиёжлари учун ажратиладиган маблағлар 1956 йилда 1955 йилдагига нисбатан 9,6 миллиард сўм миқдорида камайтирилганлигини; Совет Иттифоқи бошқа давлатлар территориясидаги ўзининг охирги ҳарбий базасидан, я'ни Финляндиядаги ҳарбий базаси—Порккала—Уддан воз кечганлигини; Австрия блан Давлат Шартномаси тузишда Совет Иттифоқи ташаббусчи бўлганлигини ва бунинг натижасида Австрия территориясидан барча четэл қўшинлари олиб чиқиб кетилганлигини ва Австрия доимий бетарафлик сиёсатини ўтказиш мажбуриятини ўз зиммасига олганлигини эслатиб ўтмоқчи бўламан. Совет Иттифоқининг халқаро кескинликни камайтириш ва давлатлар ўртасидаги муносабатларни яхшилашга қаратилган бошқа тадбирлари ҳам ма'лумдир.

Совет Иттифоқида, бошқа давлатлар ҳам ўз гапларига яраша муайян ишлар қилаолур эдилар, деб ҳисобламоқдалар. Аммо, Жаноб Президент, агар очиғини гапирадиган бўлсак, шуни айтмоқ керакки, ба'зи катта давлатлар бу хилдаги ишларни қилиш уёқда турсин, ҳаттоки, аксинча, халқаро кескинликни кучайтирмоқ учун кўпгина ҳаракатлар қилмоқдалар.

Женевадаги учрашувларимизнинг ижобий натижаларига қарамай, Ғарбдаги ба'зи давлатларнинг, шу жумладан АҚШнинг ҳам ҳарбий харажатлари камайиши уёқда турсин, балки кўпайиб бормоқда. Узгаларнинг территорияларидаги Америка ҳарбий базаларининг сони ҳам кўпайтирилмоқда, шу блан бирга, бу базалар асосан Совет Иттифоқи чегараларига туташган районларда жойлаштирилмоқда. Сиз шу фикрга қўшилишингиз керакки, бу нарса совет халқида АҚШнинг ниятларига нисбатан жуда ҳақли шубҳалар туғдирмаслиги мумкин эмас.

Шунга ҳам э'тиборни жалб қилмасдан ўтиб бўлмайдики, Женева кенгашида, жаноб Президент, Сиз блан биргаликда тинчликсеварлик изҳор қилиб берган ва'даларимизга хилоф равишда АҚШнинг ба'зи раҳбар арбоблари шундай гапларни айтишни давом эттирмоқдаларки, бу гапларни «Женева руҳига» мос келадиган гаплар деб асло айтиб бўлмайди. Масалан, ма'лумки, яқиндагина АҚШда мамлакатни «уруш ёқасида» сақлаб турадиган сиёсат ўтказилсин, деган мазмундаги гаплар айтилди. НАТО ҳарбий раҳбарларидан ба'зиларининг зўр бериб қуролланишни янада кучайтиришга ҳамда НАТО қўшинларида атом қуроли запасларини кўпайтиришга ошкора да'ват қилиб ва атом қуролини қўлланиш тўғрисида ҳечбир уялмай дўқ қилиб, урушқоқлик мақсадидаги гапларни айтганларига ҳам э'тиборни жалб қилмасдан бўлмайди.

Мамлакатларимиз ўртасида дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисида Шартнома тузишни таклиф қилаётганимизда шундай фикрга асосланиб иш кўрмоқдамизки, бундай Шартнома тузиш ва мамлакатларимиз ўртасидаги муносабатларни яхшилаш қурол-яроғларни ва қуролли кучларни анча камайтиришга эришиш имкониятини осонлаштирган бўлур эди. Масалан, беш давлатнинг қуролли кучларини Қўшма Штатлар ҳам, шунингдек Совет Иттифоқи ҳам ўз вақтида розилик берган даражага етказиб камайтириш мумкин бўлур эди. Халқлар тақиқлашни талаб қилаётган атом қуроли масаласида битимга келиш ҳам бунга ёрдам берган бўлур эди. Тегишли халқаро контроль ўрнатиш масаласининг ҳал қилиниши ҳам осонлашган бўлур эди.

Сиз ўз мактубингизда Совет Иттифоқи территориясида Америка самолётларининг ва АҚШ территориясида совет самолётларининг аэрофотос'ёмкалар ўтказиш мақсадида учиб айланишларини кўзда тутувчи «очиқ осмон» тўғрисидаги, шунингдек ҳарбий информацияларни айирбошлаш тўғрисидаги ўз таклифингизга яна э'тиборни жалб қилгансиз. Мен ва шерикларим бу таклифга қай тахлитда қараганлигимизни айтиб ўтган эдик. Бизнинг фикримизча, ҳозирги халқаро вазиятда ва, айниқса ҳечбир чекланмаган ҳолда зўр бериб қуролланиш давом этаётган шароитда самолётларнинг бундай учиб айланиб юриши халқларни янги уруш ваҳимасидан қутқариши уёқда турсин, ҳатто, аксинча, бу ваҳимани ва икки ўртадаги гумонсирашларни кучайтириб юборган ҳам бўлур эди. Жаноб Президент, ўзингиз ўйлаб қаранг: Сизнинг мамлакатингиздаги ҳарбий раҳбарларга қўшни мамлакатда ўтказилган аэрофотос'ёмкалар бу мамлакатда аэродромлар кўпроқ эканлигини кўрсатди деб айтилса, улар нима қилган бўлур эдилар? Улар, албатта, ўз аэродромларининг сонини дарҳол кўпайтириш тўғрисида буйруқ берган бўлур эдилар. Табиийдирки, шундай ҳол юз берган тақдирда бизнинг ҳарбий раҳбарларимиз ҳам худди шундай қилган бўлур эдилар. Бунинг натижасида зўр бериб қуролланиш янада кучайиб кетган бўлур эдики, буни тушуниб олиш қийин эмас.

Агарда биз қурол-яроғларни ва қуролли кучларни камайтириш тўғрисида бамаслаҳат бир фикрга келадиган бўлсак, у ҳолда аҳвол бошқача бўлади. У ҳолда тегишли контроль ўтказишнинг методлари тўғрисида бамаслаҳат бир фикрга келиш мумкин бўлур эди ва бундай контрольликни ўтказиш ўринли ва зарур бўлиб қолур эди.

Шу нарсадан ҳам кўз юмиш мумкин эмаски, ўз ўрталаридаги низо'ли масалаларнинг ҳаммасини фақат тинч воситалар блан ҳал қилиш, я'ни ўз ўрталаридаги муносабатларда куч қўлланишдан ёки кучни пеш қилиб таҳдид солишдан, шу жумладан атом ва водород қуроли блан таҳдид солишдан воз кечиш тўғрисида СССР блан АҚШнинг ўз зиммаларига мажбурият олишлари ҳақиқатан ҳам халқаро вазиятда осойишталик вужудга келтирган бўлур эди ва ҳал этилмаган бошқа халқаро проблемалар устида битимга келмоқ учун анча қулайроқ шароит туғдирган бўлур эди.

Шундай қилиб, Қўшма Штатлар блан Совет Иттифоқи ўртасида дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисида Шартнома тузишнинг ўзи Сизнинг мактубингизда айтиб ўтганингиздек, «бир-биримизга нисбатан агрессивлик мақсадларимиз йўқлигига жаҳонни ишонтирмоқ учун» ҳақиқатан ба'зи бир ишлар қилишимиз мумкинлигини кўрсатган бўлур эди.

Сизнинг мактубингизда тилга олинган конкрет халқаро проблемаларга келганда, мен ҳали ҳам шу нарсага аминманки, қуролсизланиш проблемаси блан бирқаторда Европа хавфсизлигини та'минлаш проблемаси шу проблемаларнинг энг муҳимидир. Ташқи ишлар министрларининг 1955 йил кузида Женевада бўлиб ўтган кенгашида Совет Иттифоқи Ҳукумати бу проблемани ҳал қилишга қаратилган бирқанча конкрет таклифлар киритди. Аввалгидек ҳозир ҳам Совет Ҳукумати Европада хавфсизликни самарали та'минлаш вазифаси коллектив хавфсизликнинг яхлит умумевропа системасини барпо қилиш асосида ҳаммадан кўра яхшироқ ҳал қилиниши мумкин, деб ҳисоблайди.

Шу блан бирликда биз ўз таклифларимизда уч Ғарбий давлатнинг кўпгина муҳим масалалардаги истакларини қабул қилдик, шунингдек Женевадаги учрашувларимиз вақтида Ғарб давлатларининг вакиллари томонидан бу соҳада илгари сурилган конкрет фикрларни ҳам ҳисобга олдик. Совет Ҳукуматининг Европа хавфсизлигини та'минлаш тўғрисидаги таклифлари Европа ишларини ҳал қилишда Америка Қўшма Штатларининг муҳим роль ўйнашини ҳам тўла равишда ҳисобга олади.

Броқ, уч давлат ҳукуматлари бизнинг таклифларимизга қўшилмадилар ва бу таклифларга шундай планни қарши қилиб қўйдиларки, бу план бутун Германияда милитаризмни тиклашга олиб келади ва яна бунинг устига бирлаштирилган Германияни Ғарб давлатлари томонидан тузилган бекик ҳарбий блокка қўшишни кўзда тутади. Бундай план Европада чинакам хавфсизликни та'минлаш масаласини ҳал қилмоқ учун ва Германия масаласини бартараф қилмоқ учун асос бўлолмайдики, буни тушуниб олиш қийин эмас.

Урушдан кейинги даврда Европада турли социал-иқтисодий тузумларга эга бўлган ва турли йўллар блан ривожланаётган иккита герман давлати пайдо бўлганлиги ва таркиб топганлиги сабабли Германияни тинчликсевар ва демократик яхлит давлат қилиб бирлаштириш масаласини немисларнинг ўзлари ўртасида—Германия Демократик Республикаси блан Германия Федерал Республикаси ўртасида тегишли битимга келмасдан туриб ҳал қилиш мумкин эмас, албатта.

Шу блан бирликда, мен шу нарсага аминманки, Совет-Америка муносабатларининг нормаллаштирилиши ва, жумладан, СССР блан АҚШ ўртасида дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисида Шартнома тузиш сингари тадбирнинг амалга оширилиши Германия масаласини ҳал қилмоқ учун зарур негиз яратиш ишида ҳам катта ижобий аҳамиятга эга бўлур эди.

Сизнинг, халқлар ўзлари ҳохлаган тарзда яшамоқ учун ўзларини бошқариш формасини танлаб олишга ҳақлидирлар, деган мулоҳазангизга келганда, шуни айтмоқ керакки, Совет Иттифоқи ҳарбир давлатдаги ички тартибларни белгилаш шу давлат халқининг ўз ишидир, деган принципга ҳамиша амал қилиб келди ва ҳозирги вақтда ҳам шу принципга амал қилмоқда. Бошқа давлатлар ҳам ўзларининг халқаро муносабатларида шунга амал қиладилар, деб кутамиз.

Сиз ўз мактубингизда Шарқ блан Ғарб ўртасида алоқаларни ривожлантириш сингари муҳим проблемани ҳам тилга олгансиз. Бу алоқаларнинг аҳамияти ҳақида Сиз айтган фикрларга тўла равишда қўшиламиз. Шунинг учун ҳам ўтган йил кузида бўлиб ўтган Ташқи ишлар министрларининг Кенгашида Совет Иттифоқи нормал савдо муносабатларини ва иқтисодий муносабатларни ривожлантиришга тўсқинлик қилаётган ғовларни олиб ташлаш ва маданият, илм-фан, сан'ат, спорт, туризм ва шунинг сингари соҳаларда алоқаларни кенгайтириш мақсадини кўзловчи таклифлар киритди. Биз ҳаммамиз Кенгашда бу масалада муайян битимга келинаболшланганлигини мамнуният блан қайд қилган эдик. Броқ, охирги пайтда АҚШ ва бошқа Ғарбий давлатларнинг делегациялари бизнинг Сиз, Иден жаноблари ва Фор жаноблари блан бирга ташқи ишлар министрларимизга берган директиваларимизга зид бўлиб тушадиган талабларни қўйдилар. Совет Ҳукумати бу янги талабларни қабул қилмади, чунки бу талабларда суверен давлатларнинг ички ишларига тўғридан-тўғри аралашиш кўзда тутилган эди.

Афсуски, Совет Ҳукуматининг мамлакатларимиз ўртасида, жумладан, делегациялар айирбошлаш йўли блан алоқаларни ривожлантириш соҳасидаги амалий тадбирлари ҳам Америка томонидан қўйилган жиддий тўсқинликларга учрамоқда.

Ҳаммамиз куч ва ғайрат сарфлаб «темир парда» деб аталган тўсиқни олиб ташлашга ва мамлакатларимизнинг граждалари ўртасида шахсий алоқаларни кенг равишда ривожлантирмоқ учун шароит вужудга келтиришга муваффақ бўлурмиз деб ишонаман. Сиз ҳам шу фикрга қўшиласиз деган умиддаман.

Мамлакатларимиз ўртасида дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисида Шартнома тузиш бу масалада ҳам, ҳеч шубҳасиз, катта ижобий аҳамиятга эга бўлур эди.

Сиз, ҳурматли жаноб Президентга ўз мактубингизда айтиб ўтган гапларингиз муносабати блан мен изҳор қилмоқчи бўлган ба'зи мулоҳазалар мана шулардан иборат. Бу мулоҳазалар мен ва шерикларимнинг СССР блан АҚШ ўртасида дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисида Шартнома тузишга нақадар аҳамият бераётганлигимизни тушуниб олишга ёрдам беришини жуда истар эдим.

Биз Шартнома проектининг у ёки бу моддалари тўғрисида Сиз айтиб ўтишни зарур топган ҳарқандай фикрларингизни жуда диққат блан кўриб чиқишга тайёрмиз.

Бу масалада Сизнинг бундан буёнги мулоҳазаларингизни кутаман.

Самимий ҳурмат блан
Н. БУЛГАНИН.

1956 йил 1 февраль

Вашингтон

Америка Қўшма Штатларининг Президенти

Дуайт Д. ЭЙЗЕНХАУЭР.

Жаноб Олийларига».

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИНИНГ XIII С'ЕЗДИ

ЎЗБЕКИСТОН КП МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ВА РЕВИЗИЯ КОМИССИЯСИНИНГ ҲИСОБОТ ДОКЛАДЛАРИ ЮЗАСИДАН МУЗОКАРАЛАР

Ўртоқ А. Н. КОСИГИН нутқи

СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари

Ўртоқлар!

Ўзбекистон Коммунистик партиясининг XIII с'езди ғоят муҳим тарихий воқиа — Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг XX с'езди арафасида ўтмоқда. Бутун совет халқи СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг олтинчи бешйиллик плани юзасидан партия Марказий Комитети томонидан ишлаб чиқилган Директивалар проектини юксак ватанпарварлик руҳи блан кутиб олди. Директивалар проекти кўпмиллатли бутун Совет Иттифоқи меҳнаткашларининг ҳаётий манфаатларини ва орзу-тилакларини ифода этади.

Совет халқи Коммунистик партия раҳбарлиги остида бешинчи бешйиллик планни муваффақиятли бажарди. Хўжалик ва маданий қурилишнинг барча соҳаларида катта муваффақиятларга эришилди. Меҳнаткашларнинг моддий фаровонлиги тобора юксалмоқда.

Беш йил ичида саноат ишлаб чиқариши ҳажми партия XIX с'езди Директиваларида кўрсатилган 70 процент ўрнига 85 процент ортди; саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 1940 йилдагига нисбатан 3,2 баравар кўпайди. Бутун халқ хўжалиги тараққиётининг асоси бўлган оғир саноат катта муваффақиятларга эришди. Мамлакатда ишлабчиқариш воситаларини ишлаб чиқариш беш йил ичида 91 процент ортди. Пўлат, прокат, кўмир, нефть, электр қуввати ва маҳсулотнинг бошқа кўпгина турларини ишлаб чиқариш юзасидан бешйиллик план топшириқлари ошириб бажарилди.

Волгада Куйбишев, Сталинград йирик электростанциялари, Сибирь дар'ёларида катта электростанциялар қурилиши кенгайтириб юборилди. Горький, Каховка, Мингечаур ва бошқа электростанциялар ишга туширилди.

Партия оғир саноатни устун даражада ривожлантириш сиёсатини оғишмай амалга ошираётганлиги ва қишлоқ хўжалиги соҳасида партия Марказий Комитети томонидан ишлаб чиқилган энг муҳим тадбирларнинг амалга оширилиши натижасида колхоз тузуми мустаҳкамланмоқда, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг барча тормоқларига сарф қилинаётган капитал маблағ кўпайтирилмоқда, машина-трактор станциялари, колхоз ва совхозларнинг моддий-техника базаси анча мустаҳкамланди. Дон ва техника экинлари майдонлари кенгайди. Қўриқ ва бўз ерларнинг ўзлаштирилиши 1955 йилда экин майдонларини 1950 йилдагига нисбатан қарийб 24 миллион гектарга ошириш имконини берди. Қишлоқ хўжалик маҳсулотларини янада кўпроқ етиштиришда колхозчилар ва колхозларнинг моддий манфаатдорлигини ошириш чоралари кўрилди. Партия колхозларни агроном ва раҳбар кадрлар блан мустаҳкамлаш, шунингдек машина-трактор станцияларида доимий механизатор кадрларни вужудга келтириш соҳасида кўп иш қилди.

Бу чораларнинг ҳаммаси социалистик қишлоқ хўжалигимизни янада кескин суратда юксалтириш учун зарур шароитларни вужудга келтирди. Партия Марказий Комитети сентябрь Пленуми ва шундан кейинги Пленумларнинг қарорларини амалга ошириш соҳасида қилинган ишлар дастлабки натижаларни берди. 1955 йилда ғалла, гўшт, сут, қанд лавлаги, жун ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари ҳамда хомаш'ёларни тайёрлаш ва закупка қилиш ҳажми 1954 йилдагига нисбатан ортди.

Халқнинг бахт-саодати тўғрисида ғамхўрлик қилиш партиямиз фаолиятининг қонунидир.

Оғир индустрияни ривожлантириш ва қишлоқ хўжалик маҳсулотларини кўпроқ тайёрлаш асосида енгил ва озиқ-овқат саноати ҳартомонлама ривожланмоқда. Беш йил ичида халқ исте'моли буюмлари ишлаб чиқариш 76 процент кўпайди ва урушдан аввалги даражага нисбатан 2 мартадан зиёд ортди.

Беш йил ичида ишчи ва хизматчиларнинг реал иш ҳақи 39 процент, колхозчиларнинг реал даромадлари 50 процент кўпайди.

Мамлакатимизнинг халқ демократияси мамлакатлари блан иқтисодий алоқалари кенгайди. Совет Иттифоқининг ва бутун социалистик лагерьнинг халқаро аҳволи мустаҳкамланди, барча халқаро масалаларни ҳал этишда Совет Иттифоқининг роли бениҳоя ошди.

Совет ҳукумати тинчликни ва халқлар хавфсизлигини мустаҳкамлашга, мамлакатлар ўртасида сиёсий, иқтисодий ва маданий алоқаларни ривожлантиришга қаратилган тинчликсевар ташқи сиёсатни изчиллик блан амалга ошириб келмоқда.

Ўртоқ Н. А. Булганин ва ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг Ҳиндистонга, Бирмага ва Афғонистонга қилган сафари халқаро миқ'ёсда катта аҳамиятга эга бўлди. Бу сафар халқлар ўртасида тинчлик, дўстлик ва ҳамкорликни мустаҳкамлашга ёрдам берган ғоят муҳим сиёсий воқиа бўлди. **(Қарсаклар).**

Партиямизнинг XX с'езди мамлакатимиз халқ хўжалигини ривожлантиришнинг олтинчи бешйиллик плани юзасидан Директивалар белгилайди. Бу с'езд совет халқининг коммунизм ғалабаси учун кураш йўлида янги, жуда муҳим давр бўлади.

СССР Халқ хўжалигини ривожлантириш олтинчи бешйиллик планининг асосий вазифалари, — Директивалар проектида кўрсатиб ўтилганидек, — оғир саноатни устун даражада ривожлантириш, техникани тинмай тараққий эттириш ва меҳнат унумдорлигини ошириш базасида халқ хўжалигининг ҳамма тормоқларини янада кенг миқ'ёсда ўстиришни та'минлашдан, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини кескин равишда юксалтиришни амалга оширишдан ва шу асосда совет халқининг моддий фаровонлигини ва маданий савиясини анча оширишга эришишдан иборатдир.

Олтинчи бешйилликда саноат ишлаб чиқарадиган маҳсулотнинг ҳажми тахминан 65 процент кўпаяди.

Партиямизнинг оғир саноатни устун даражада ривожлантириш сиёсати ишлабчиқариш воситалари ишлаб чиқаришнинг янада тез сур'атлар блан ўсиб бораётганлигида ўз ифодасини топади. Беш йил ичида ишлабчиқариш воситалари ишлаб чиқаришни тахминан 70 процент ошириш кўзда тутилади.

Олтинчи бешйилликда чўян, пўлат, прокат, кўмир чиқариш бир ярим баравардан зиёд ортади. Нефть саноатини ривожлантиришга катта э'тибор қилинади. Бу саноатнинг маҳсулоти 1,9 баравар ортади. Газ саноатини юксалтиришга жуда катта э'тибор берилади. Газ ишлаб чиқариш 288 процент кўпаяди ва мамлакатнинг ёқилғи балансида янада катта ўрин олади.

Электростанцияларнинг тез сур'атлар блан қурилишини та'минлаш вазифаси муҳим аҳамиятга эгадир; электр қуввати ишлаб чиқариш қарийб 1,9 марта, шу жумладан гидроэлектростанцияларда электр қуввати ишлаб чиқариш 2,5 баравардан зиёдроқ ортиши керак. Атом энергиясидан тинчлик мақсадларида фойдаланиш тобора кенгайтирилади; атом электростанциялари қурилади.

Халқ хўжалигининг барча тормоқларида техникани янада юксак даражага кўтаришни та'минлаш мақсадида машинасозлик тез сур'атлар блан ривожлантирилади, машина-асбобларнинг техника жиҳатидан энг мукаммал хилларини, автоматика асбобларини ва бошқа хил асбобларни ишлаб чиқариш айниқса кўпайтирилади. Машинасозлик маҳсулотларини ишлаб чиқариш ва металл ишлаш тахминан 80 процент ортади.

Директивалар проектида қишлоқ хўжалигининг барча тормоқларини кескин суратда юксалтириш кўзда тутилади. 1960 йилда ялпи дон ҳосили 180 миллион тоннагача кўпаяди. Гўшт тайёрлаш 2 баравар, сут, картошка, жун тайёрлаш қарийб 2 баравар ва сабзавот етиштириш 2 баравардан зиёд ортади.

Техника экинлари ялпи маҳсулоти анча кўпайтирилади, чунончи, пахта 56 процент, зиғир толаси 35 процент, қанд лавлаги 54 процент кўп бўлади.

Олтинчи бешйилликда қишлоқ хўжалик хомаш'ёлари ресурсларининг ортиб боришини э'тиборга олиб, халқ исте'моли моллари ишлаб чиқаришни кўп даражада ошириш мўлжалланади. Шу муносабат блан олтинчи бешйилликда енгил ва озиқ-овқат саноатига чиқариладиган капитал маблағ анча кўпайтирилади.

Янги тўқимачилик комбинатлари, сун'ий ва синтетик тола ишлаб чиқарадиган кўп заводлар, шунингдек озиқ-овқат саноати корхоналари қурилади.

Ма'лумки, Директивалар проектида ип-газлама ишлаб чиқаришни 7 миллиард 270 миллион метрга етказиш мўлжалланади. Беш йил ичида шойи газлама ишлаб чиқариш 2 баравардан зиёдроқ, зиғир толасидан газлама ишлаб чиқариш 82 процент, жун газлама ишлаб чиқариш 45 процент, сун'ий тола ишлаб чиқариш 3 баравар, кийим-кечак тайёрлаш 52 процент, пойафзал тайёрлаш 53 процент, қанд ишлаб чиқариш 91 процент, гўшт тайёрлаш 78 процент, мол ёғи ва бошқа сут маҳсулотлари тайёрлаш 86 процент, ўсимлик мойи тайёрлаш 65 процент, консерва тайёрлаш 78 процент кўпаяди.

Директивалар проекти Партия ва Ҳукуматнинг совет халқининг моддий фаровонлигини ошириш тўғрисида тинмай ғамхўрлик қилаётганликларини кўрсатади.

Ишчи ва хизматчиларнинг реал иш ҳақи ўрта ҳисобда тахминан 30 процент ортади, колхозчиларнинг пул ва натура даромадлари эса ўрта ҳисобда камида 40 процент кўпаяди.

Аҳолига сотиладиган озиқ-овқат ва саноат товарлари миқдори анча кўпайтирилади. Савдо-сотиқ ва умумий овқатланишни яхшилаш, магазин ва дўкон шохобчаларини кенгайтириш соҳасида кўп иш қилиш мўлжалланади.

Уй-жой қурилиши кенг миқ'ёсларда олиб борилади. Беш йил ичида давлат маблағлари ҳисобига жам'и тахминан 205 миллион квадратметр ҳажмда ёки бешинчи бешйилликдагига нисбатан қарийб 2 баравар кўпроқ уй-жой қурилади.

Олтинчи бешйилликда шаҳарларда ва қишлоқ жойларида умумий ўрта та'лимни асосан амалга ошириш мўлжалланди. Бундай катта вазифани социалистик давлатимизгина бажараолади. **(Қарсаклар).**

Фан, маданиятни, соғлиқни сақлаш, социал-та'минот ишларини кучайтириш соҳасида муҳим тадбирлар кўзда тутилди.

СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг олтинчи бешйиллик плани юзасидан КПСС XX с'езди Директивалари проекти халқаро миқ'ёсда жуда катта аҳамиятга эгадир. Бу проект Совет давлати тинчликсевар сиёсатни изчиллик блан амалга ошираётганлигини яққол исбот этади. Олтинчи бешйилликда совет халқи томонидан буюк ижодий иш программасининг амалга оширилиши бутун социалистик лагерьнинг қудратини янада мустаҳкамлайди ва тинчлик, демократия ҳамда социализм ишини мустаҳкамлашга хизмат қилади. Хўжалик ва маданий қурилиш соҳасида Директивалар проектида кўрсатилган буюк иш программаси халқ демократияси мамлакатларининг меҳнаткашларини янги ижтимоий тузумни мустаҳкамлаш учун курашга илҳомлантиради.

Империалистик мамлакатларнинг ба'зи доиралари давлатимиз экономикасининг ғоят тез сур'атлар блан ривожланишидан қаттиқ ташвишга тушиб қолдилар, улар илмий-техника интеллигенциясини тайёрлаш соҳасида эришган ғоят катта муваффақиятларимиздан ҳам ташвишга тушиб қолдилар. Янги бешйилликда техникани тараққий эттириш, социализм мамлакати халқ хўжалигини ўстириш, аҳолининг моддий ва маданий турмуш даражасини ошириш соҳасида белгиланган буюк вазифалар ана шу доираларга тинчлик бермаётир.

Янги, олтинчи бешйиллик икки системанинг тинч иқтисодий мусобақасида кетма-кет ғалаба қозонаётган социалистик экономикамизнинг буюк афзалликларини яққол исбот этувчи далилларнинг биридир. **(Қарсаклар).**

Мамлакатимиздаги барча халқларни ягона дўстона қардошлик оиласига жипслаштирган Совет Иттифоқи Коммунистик партияси раҳбарлиги остида ўзбек халқи ҳам республиканинг халқ хўжалигини ривожлантиришда катта муваффақиятларга эришди.

Бешйиллик даврида республикада машинасозлик, кўмир, нефть, металлургия, химия саноати ва саноатнинг бошқа бирқанча тормоқлари янгидан вужудга келтирилди. Жуда катта саноат корхоналари, шу жумладан, Бекободда Ўзбекистон металлургия заводи, йирик химия заводлари, қишлоқ хўжалик машинасозлиги, химия ва тўқимачилик машинасозлиги заводлари, нефть конлари, Оҳангарон кўмир разрези ва шахталар, Қувасой ва Хильково цемент заводлари, Тошкент ва Фарғона тўқимачилик комбинатлари ҳамда Марғилон ипак комбинати, бирқанча ёғ комбинатлари ва кўпгина бошқа корхоналар ишга туширилди.

1951 — 1955 йилларда оғир саноат тормоқларининг маҳсулоти анча кўпайди. Пўлат қуйиш 76 процент, кўмир қазиб чиқариш 77 процент ортди. Республикада электр қуввати ишлаб чиқариш 40 процент кўпайди. Беш йил ичида машинасозлик тормоқларининг маҳсулоти 87 процент ортди.

Республиканинг қишлоқ хўжалиги учун ўғит тайёрловчи химия саноати корхоналари бешинчи бешйилликда маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажмини 81 процент кўпайтирдилар.

Республиканинг енгил ва озиқ-овқат саноати анча катта муваффақиятларга эришди. Газлама, трикотаж буюмлар, кийим-кечак, пойафзал ва озиқ-овқат товарлари ишлаб чиқариш кўпайди. Саноат товарлари ва озиқ-овқат маҳсулотларининг сифатини яхшилаш ҳамда ассортиментини кўпайтириш соҳасида ма'лум даражада иш қилинди.

Бешинчи бешйиллик даврида республиканинг қишлоқ хўжалиги юксалди. Ўзбекистон мамлакатда етиштирилаётган бутун пахта ва қоракўл терининг учдан икки қисмига яқин қисмини тайёрлаб бермоқда. Ўзбекистон бу соҳада асосий ўринни эгаллайди. Республика мамлакатда тайёрланаётган табиий ипакнинг ярмини етказиб бермоқда.

Мамлакатимизда тобора кўпроқ пахта тайёрланаётганлиги аҳолини та'минлаш учун ип-газламанинг жуда кўп хилларини етарли миқдорда сотиш имконини берди.

Машина-трактор станциялари техника блан кўпроқ та'минланди ва уларнинг бажарган иш ҳажми кенгайди.

Кейинги икки йил ичида республикада чорвачилик маҳсулотлари тайёрлаш ҳам кўпайди.

Қишлоқ хўжалик ишлабчиқариши маҳсулотларининг ортиши натижасида колхоз ва колхозчиларнинг даромадлари кўпаймоқда, меҳнат кунларига кўпроқ ҳақ тўланмоқда, колхозчи деҳқонларнинг моддий фаровонлиги ошмоқда.

Ўзбекистон ССРда халқ маорифи, фан ва маданиятни ривожлантиришда ҳам катта муваффақиятларга эришилди. Ўрта мактабларда, техникумларда ва олий ўқув юртларида ўқувчилар сони ортмоқда. 1955 йилда ўрта мактабларни тамомлаб чиққан ёшлар сони 1950 йилдагига нисбатан уч баравар, техникум ва махсус ўрта ўқув юртларини тамомлаб чиққан ёшлар сони 1,7 баравар ва олий ўқув юртларини тамомлаб чиққан кишилар сони 2,2 баравар кўпайди. Республиканинг ўз интеллигенцияси вужудга келди ва фан ҳамда техниканинг ҳамма соҳаларида мутахассис кадрлар ўсиб етишди. Оммавий кутубхона шохобчалари кенгайтирилди ва уларнинг китоб фонди уч баравар кўпайтирилди.

Уй-жой ва коммунал хўжалик анча ривожланди. Республикада соғлиқни сақлаш ишларини яхшилаш соҳасида кўп иш қилинди.

Олтинчи бешйилликда Ўзбекистон ССР олдида катта вазифалар турипти. Бешйиллик ичида республикадаги бутун саноатнинг ялпи маҳсулоти тахминан 1.6 баравар кўпаяди.

Пахтачилик блан боғланган саноат тормоқлари, биринчи галда қишлоқ хўжалик ва тўқимачилик машинасозлиги, минерал ўғитлар ишлаб чиқариш, пахта тозалаш ва ёғ саноати янада ривожланади.

Директивалар проектида ёқилғи-энергетика базасини анча кенгайтириш ҳам мўлжалланади: кўмир қазиб чиқариш 2,4 баравар, нефть чиқариш 1,5 баравар ортади.

Ҳозирги вақтда республика саноатини ривожлантириш имконини бермаётган энергетика системаларининг қувватини ошириш юзасидан бирқанча тадбирлар кўрилади. Бешйилликда электр қуввати ишлаб чиқариш тахминан 1.6 баравар ортиши керак. Янги электростанциялар қуриш кўзда тутилади. Қишлоқ хўжалиги учун ўғит ишлаб чиқариш ғоят ривожлантирилади.

Саноатнинг асосий тормоқларини янги техника блан та'минлаш, ишлаб чиқаришнинг техника даражасини ошириш, иш унуми жуда юқори бўлган энг янги машина-асбобларни ва илғор технологияни жорий қилиш, ишлаб турган машина-ускуналарни модернизация қилиш ва кўп меҳнат талаб этадиган оғир ишларни кенг миқ'ёсда механизациялаш йўлида кўп тадбирларни кўриш лозим. Олтинчи бешйилликда эски машина-ускуналарни янги машина-ускуналар блан айирбошлаш юзасидан кўп тадбирларни амалга ошириш кўзда тутилади. Ишлаб турган корхоналарни модернизация қилиш мавжуд ишлабчиқариш майдонларида маҳсулот ишлаб чиқаришни анча кўпайтириш имконини беради.

Ўзбекистон Республикаси олтинчи бешйилликда ўз олдига қўйилган вазифаларни муваффақиятли суратда бажариш учун жуда катта имконият ва резервларга эгадир.

Мамлакатда қишлоқ хўжалик ишлабчиқаришини кескин суратда ривожлантириш юзасидан Директивалар проектида қўйилган вазифаларни амалга оширишда Ўзбекистон ССР катта роль ўйнайди.

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИНИНГ XIII С'ЕЗДИ

Ўзбекистон КП Марказий Комитети ва Ревизия комиссиясининг ҳисобот докладлари юзасидан музокаралар

Ўртоқ А. Н. КОСИГИН нутқининг охири

Республика қишлоқ хўжалигининг энг муҳим вазифаси, Директивалар проектида кўрсатиб ўтилганидек пахтачиликни бутун чоралар блан янада ривожлантиришдан иборат. 1960 йилда пахта етиштиришни 1955 йилдагига нисбатан тахминан бир ярим баравар ошириш кўзда тутилади. Бешинчи бешйилликда пахта етиштириш 257 минг тонна ошган бўлса, 1960 йилда 1955 йилдагига нисбатан 1 миллион 240 минг тонна ошириш керак. Олтинчи бешйиллик план топшириқларини муваффақиятли суратда бажариш учун Ўзбекистон пахтакорлари катта вазифаларни амалга оширишлари кераж эканлиги шундан ма'лум.

Колхозлар экономикасини мустаҳкамлаш ва колхозчи деҳқонларнинг моддий фаровонлигини ошириш пахтачиликнинг муваффақиятли суратда ривожлантирилишига боғлиқдир. Олтинчи бешйилликда ипгазлама, трикотаж товарлар, ип ва аҳолининг ҳамда халқ хўжалигининг эҳтиёжларини қондириш учун зарур бўлган бошқа моллар ишлаб чиқаришни кўпайтириш юзасидан белгиланган топшириқларнинг бажарилиши республикада тайёрланадиган пахтанинг миқдорига боғлиқ бўлади. Тайёрлаш планларида кўзда тутилган пахтанинг ҳаммаси хомаш'ё балансига киритилажагини, пахтани ана шу миқдорига қараб, кенг исте'мол товарлари ишлаб чиқариш программаси белгиланажагини э'тиборга олиш керак. Пахта тайёрлаш планларининг бажарилмаслиги ана шу товарларни сотишда қийинчиликларни вужудга келтириши мумкин.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети Ўзбекистон республикасини ривожлантириш тўғрисида доим ғамхўрлик қилмоқдалар. Ҳозирги вақтда давлатнинг жуда катта ёрдами туфайли Ўзбекистон қишлоқ хўжалик ишларининг жуда кўп турларини механизациялаштириш учун кўпгина энг янги қишлоқ хўжалик машиналарига эгадир.

Ўзбекистон пахтакорлари республика партия ташкилотининг раҳбарлигида пахтачиликни ривожлантириш соҳасида кўп иш қилдилар.

1954 йилда тайёрланган пахта 1950 йилдагига нисбатан 460 минг тонна ва 1955 йилда 257 минг тонна кўпайди.

1955 йилда об-ҳаво шароити ноқулай келишига қарамай, Андижон, Тошкент, Наманган, Фарғона ва Сурхондар'ё областьлари пахта тайёрлаш давлат планини муваффақиятли бажардилар.

Республикада неча ўнлаб районлар ҳар йили пахтадан мўл ҳосил етиштирмоқдалар. Тошкент областидаги Орджоникидзе района, Сурхондар'ё областидаги Узун ва Денов районлари эса ҳар гектар ердан 30 центнер ва ундан ҳам кўпроқ пахта олдилар.

Республикада пахтадан мўл ҳосил етиштираётган талайгина илғор колхозлар бор.

Ўртоқ Н. С. Хрушчев 1954 йил ноябрида Тошкентда бўлиб ўтган кенгашда сўзлаган нутқида пахта ҳосилдорлигини ошириш — пахтачиликни юксалтириш соҳасида асосий ва ҳал қилувчи шартлардан биридир, деб та'кидлади.

Айрим районлар ва талайгина колхоз ва совхозлар мўл ҳосил олаётганлигига қарамай, кейинги беш йил ичида республика ҳар гектар ердан олинган пахта ҳосилдорлигини оширишга муваффақ бўлолмади. Масалан, 1950 йилда ҳар гектар ердан 20,3 центнер, 1952—1953 йилларда 21,1 центнер, 1954 йилда 20,1 центнер, 1955 йилда эса 18,9 центнер пахта олинди.

Республика бешинчи бешйиллик даврда пахта тайёрлаш давлат планини бажармади, 1955 йилда эса 1954 йилда олинган ялпи пахта ҳосили миқдорига нисбатан 200 минг тонна камроқ пахта ҳосили олди.

Мавжуд ма'лумотлар шуни кўрсатадики, масалан, Тошкент областида 1954 йилда пахта ҳосили 1950 йилдагига нисбатан ҳар гектар ҳисобига 2,2 центнер камайди. 1955 йилда эса 3,2 центнер камайди. Наманган областида 1954 йилда ҳар гектар ҳисобига 2,9 центнер камайди. Беш йиллик мобайнида пахта майдонлари оширилмаган Бухоро областида 1955 йилда пахта ҳосили 1950 йилдагига нисбатан ҳар гектар ҳисобига 1,1 центнер камайди. 1952 йилда Каттақўрғон сув омбори қурилганлигини э'тиборга олиш керак. Бу сув омбори пахта майдонларини сув блан та'минлашни анча яхшилаши керак эди. 1955 йилда Андижон ва Наманган областьларини мустасно қилганда республиканинг ҳамма областьларида 1954 йилдагига нисбатан пахта ҳосилининг камайишига йўл қўйилди.

Республикада пахтадан кам ҳосил олаётган колхозлар оз эмас. Республикадаги 1771 колхоздан 281 таси 1955 йилда ҳар гектар ердан 10 центнергача, 398 колхоз 10 центнердан 15 центнергача ва 430 колхоз 15 центнердан 20 центнергача ҳосил олди. Демак, колхозларнинг салкам 40 проценти ҳар гектар ердан 15 центнер ва ундан ҳам кам ҳосил олмоқда.

Шу блан бирга пахтадан кам ҳосил олаётган колхозларнинг сони 1954 йилда 168 та бўлса, 1955 йилда 281 га етди.

Кўп колхозларнинг кам ҳосил олаётганига айрим даврларда об-ҳаво шароитининг ноқулай келишинигина сабаб қилиб кўрсатиш мумкинми?

Об-ҳаво шароитини сабаб қилиб кўрсатиш тўғри бўлмаса керак, албатта.

Пахта етиштиришда илғор прогрессив усуллар қўлланилаётган, агротехника қоидаларига риоя қилинаётган, ишнинг кўзини биладиган ғамхўр ходимлар раҳбарлик қилаётган жойларда пахтадан муттасил мўл ҳосил етиштирилмоқда.

Республикада мўл ҳосил олаётган кўп колхозларнинг иш тажрибалари ана шу фикр тўғри эканлигини тасдиқлайди.

Қолоқ колхозларга суст раҳбарлик қилинаётганлиги, уларда меҳнат яхши ташкил этилмаганлиги ва колхозларга хизмат кўрсатаётган машина-трактор станцияларининг қониқарсиз ишлаётганлиги натижасида ана шу колхозларда пахтадан кам ҳосил олинмоқда. Йил сайин кам ҳосил олинишн сабабли, бундай колхозларнинг экономикаси мустаҳкамланмайди, колхозчилар эса меҳнат кунларига кам ҳақ оладилар.

Пахта ҳосилининг камайиши ва пахта тайёрлаш давлат планларини бажаришда шундай аҳволнинг рўй бераётганлиги республиканинг бутун партия ташкилотини жиддий ташвишга солмоқда ва Ўзбекистон Компартиясининг XIII с'езди республикада пахтачиликни ривожлантиришга доир ана шу энг муҳим масалага кўп э'тибор бераётганлиги тамомила табиий бир ҳолдир.

Кам ҳосил олаётган колхозларда пахта ҳосилини бир-икки йил ичида кўпайтириш мумкинми?

Бунинг учун Сирдар'ё районидаги «Коммунизм» колхозини мисол қилиб кўрсатиш мумкин.

Бу колхоз 1955 йилгача районда иқтисодий жиҳатдан энг заиф хўжалик деб ҳисобланар эди. Беш йил ичида колхознинг раислари беш марта ўзгарди. 1953 йилда ҳар гектар ердан ўрта ҳисобда атиги 11,2 центнердан пахта олинди.

1955 йилнинг бошидан колхозчилар қишлоқ хўжалигини яхши биладиган тажрибали ўртоқ Бобоевни колхоз раиси қилиб сайладилар. Ўртоқ Адбуқодирова колхоз партия ташкилотининг секретари бўлиб ишламоқда.

Чигит экишда меҳнатга қобилиятли ҳарбир колхозчининг нагрузкаси кўп бўлганлиги сабабли партия ташкилоти ва колхоз правлениеси чигитни торқаторлаб ва квадрат-уялаб экишни кенг қўлланиш ва ғўзани машина блан икки томонлама ишлаш вазифасини қўйди. Бу чора муваффақият қозонишни та'мин этди.

680 гектар пахта майдонининг 432 гектарида ғўза машиналар ёрдами блан ягана қилинди, ана шу майдонда узунасига ва кўндалангига трактор блан 3 марта культивация ўтказилди. Бунинг натижасида колхоз пахта топшириш планини районда биринчи бўлиб 25 октябрьгача бажарди ва ҳар гектар ердан 22,1 центнердан ҳосил олди, я'ни пахта ҳосили 1953 йилдагига нисбатан икки баравар оширилди.

Демак, бу мисол қолоқ колхозларни бир-икки йил ичида лоақал ўрта даражали колхозлар қаторига ўтказиш мумкин эканлигини исбот қилади. Бу чора республикада пахта етиштиришни кўпайтириш учун катта резервдир.

Ҳар гектар ердан 15 центнердан камроқ ҳосил олаётган колхозларда 20 центнергача пахта топшириш та'минланса, бунинг натижасида қўшимча равишда 400 минг тоннага яқин пахта олиш мумкин.

Қолоқ колхозларда ҳосилдорликни ошириш вазифасини бажариш осон иш эмас. Бунинг учун барча партия, совет ва қишлоқ хўжалик органлари кун сайин қунт блан ишлашлари керак.

Ўртоқлар! Кўклам экин кампаниясигача оз вақт қолди. Кўклам экиш кампанияси олтинчи бешйилликнинг биринчи йили бўлган 1956 йилда мўл ҳосил олишни ҳал этади. Шу сабабдан кам ҳосил олаётган ҳарбир колхоздаги аҳволни пухта ўрганиб чиқиш, ҳосилдорликни оширишик та'минлаш учун бундай колхозларга қоғозда эмас, амалий ёрдам бериш зарур. Бунинг учун зарур бўлган имкониятларнинг ҳаммаси бор, бунинг учун етарли миқдорда уруғлик ҳам, ўғит ҳам, техника ҳам бор.

Ўзбекистонда пахтачилик соҳасида билими ва тажрибаси бўлган кишилар кўп. Шу сабабдан республика ҳарбир колхознинг раҳбарлигини мустаҳкамлаш имкониятига эгадир.

1956 йилда Ўзбекистон ССР пахта етиштиришни 1955 йилдагига нисбатан анча кўпайтириши лозим.

Республика партия ташкилотининг ҳамма кучлари ана шу асосий хўжалик-сиёсий вазифани бажаришга сарф қилинажагига ишонамиз.

Ўзбекистон бу йил пахта тайёрлаш планини муваффақиятли бажариш учун ўтган йиллардагига нисбатан яхшироқ шарт-шароитга эгадир. Кузги шудгор 1954 йилдагига нисбатан анча кўпроқ майдонда ўтказилди. Ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг 1954 йил ноябрь ойида берган кўрсатмаларидан кейин республиканинг ҳамма қисмида пахта етиштиришдаги илғор прогрессив методлар қўлланилмоқда. 1956 йилда чигит экишнинг янги схемаларини жорий қилиш планлари ишлаб чиқилди. Ана шу схемаларнинг қўлланилиши ўтган йили яхши натижалар берган эди. Пахта етиштиришда янги прогрессив усулларга ўтилиши кенг миқ'ёсда комплекс механизациялашни амалга ошириш, колхозчиларнинг меҳнатини енгиллаштириш, ғўза парваришининг қизғин даврида ва пахта терими вақтида меҳнат ресурсларидан ғоят мақсадга мувофиқ фойдаланиш имконини беради. Вазифа—белгиланган программани муваффақиятли суратда бажариш учун зарур бўлган амалий тадбирларни ўз вақтида юзага чиқаришни та'минлашдан иборат.

Пахтачиликни юксалтириш учун курашда катта тажриба орттирган Ўзбекистон партия ташкилоти барча пахтакор колхозларда ва совхозларда ҳосилдорликни оширишни та'минлайдиган зарур тадбирларни амалга ошириши лозим.

Н. С. Хрушчев ва Н. А. Булганин ўртоқларнинг иштироки блан ўтган йил декабрь ойида ўтказилган пахтачилик илғорлари кенгашида Ўзбекистон 1956 йилда мамлакатга 3 миллион тонна пахта бериш мажбуриятини ўз устига олди.

Шубҳа йўқки, республика партия ташкилоти ва барча меҳнаткашлар ўз зиммаларига олган мажбуриятларини шараф блан бажарадилар ва олтинчи бешйилликнинг биринчи йилини пахта етиштиришни янада кўпайтириш, қишлоқ хўжалигининг ҳамма тармоқларини юксалтириш соҳасида муваффақиятларга эришиш блан нишонлайдилар. **(Қарсаклар).**

Пахта тозалаш ва ёғ саноатининг ишларига тўхталиб ўтаман.

Ўртоқ Муҳиддинов ўз докладида саноатнинг шу тармоқлари ишида бўлган жиддий камчиликларни тўғри танқид қилди.

Республикада пахта ресурслари йилдан-йилга кўпайиб бораётганлиги сабабли ўтган бешйилликда пахта толаси, пахта мойи, кунжара, момиқ ва бошқа маҳсулотлар ишлаб чиқариш анча кўпайди.

Пахта тозалаш саноатида 1951 — 55 йилларда янги пахта заводлари қурилди ва ишга туширилди. Пахта толаси ишлаб чиқариш кўпайтирилди ва момиқ ишлаб чиқариш икки баравар ошди.

Пахта заводларида чигит тукини ажратиб берадиган цехлар жиддий равишда реконструкция қилинди: заводларда бир қанча янги ускуналар ўрнатилди.

Броқ, бу ишлар пахта тозалаш саноатида қилиниши лозим бўлган катта ишларнинг фақат бошланғичигина бўлди.

Ишлаб чиқариш қувватларидан фойдаланиш ва маҳсулот сифатини ошириш ишида катта камчиликлар бор. Заводларнинг кўп қисми белгиланган планларни муттасил бажармасдан келмоқда. Ишга туширилган янги пахта заводлари проектда белгиланган даражада маҳсулот ишлаб чиқариш даражасига ҳали етгани йўқ.

Мавжуд ускуналардан ёмон фойдаланилмоқда. Бунинг натижасида бирқанча заводлар чигит тукини чиқариб олиш юзасидан белгиланган планни бажармаётирлар ва ёғ заводларига нормадагига қараганда туки кўпроқ бўлган чигитлар юборилмоқда. Шу сабабли чигит тукидан ҳосил қилинадиган момиқ кўп нобуд бўлмоқда ва бу нобудгарчилик йилига 60 — 80 минг тоннани ташкил қилмоқда.

Пахта тозалаш саноатида нобудгарчиликка қарши кураш масалаларига катта э'тибор бериш зарурлигининг сабаби нима? Бунинг сабаби шуки, бу нобудгарчиликлар давлатга катта зарар етказади. Мисол учун момиқни олиб кўрайлик. Момиқ қимматли хомаш'ёдир, момиқ юқори сифатли пластмассалар, ацетат ипак ишлаб чиқариш учун зарур бўлган хомаш'ёдир. Ацетат ипак илгари бизда ишлаб чиқарилмас эди, аммо ҳозир кўп миқдорда ишлаб чиқариладиган бўлди. Чигит тукини ажратиб берадиган цехлар ҳарбир пахта тозалаш заводида ишга туширилиши лозим.

СССР Тўқимачилик саноати министрлиги ва Ўзбекистон ССР тўқимачилик саноати министрлиги чигит тукини ажратиб олишни яхшиламоқ учун яна ҳам жиддийроқ тадбирларни амалга оширишлари лозим.

Бизнинг пахтамиз жуда юқори сифатли тола беради. Бизнинг пахтамиз ўзининг сифати жиҳатидан ҳам ва тойланиши жиҳатидан ҳам бошқа мамлакатларда етиштирилаётган пахтадан ўзининг яхши сифатлари блан фарқ қилади. Броқ, кейинги вақтларда 1955 йилги пахта ҳосилидан ишлаб чиқарилаётган толанинг сифати ёмонлашганлиги тўғрисида сигналлар келмоқда. Бунинг сабаби шуки, пахта толасига чигит қобиғи, ип-ипчиқлар ва шунинг сингари ҳархил нарсалар аралашиб қолмоқда. Бу нарса пахта заводларида интизом пасайиб кетганлигини кўрсатади.

СССР Тўқимачилик саноати министрлиги ва Ўзбекистон ССР Тўқимачилик саноати министрлиги пахта заводлари иши устидан ва бу заводларда ишлаб чиқарилаётган толанинг сифати устидан контрольлик қилишни сусайтириб юбордилар.

Ўтган бешйилликда республиканинг ёғ саноати муваффақиятли равишда ривожланди. Ёғ ишлаб чиқариш 58 процент кўпайди ва 1950 йилдаги 151 минг тонна ўрнига 1955 йилда 239 минг тоннани ташкил қилди.

Ўзбекистон ССРда янги ёғ заводлари қурилганлиги ва мавжуд ёғ заводлари реконструкция қилинганлиги натижасида кейинги йилларда тўртта янги ёғ заводи ишга туширилди. Бу янги заводлар кунига 1300 тонна чигитнинг ёғини чиқариб бераолади.

Ўзбекистон ССРдаги ёғ заводларининг ишлаб чиқариш қувватлари оширилганлиги чигитларни Совет Иттифоқининг Европа қисмидаги заводларга юбориб ёғини олмоқ учун уларни ташиб олишга қилинадиган ўринсиз харажатлардан воз кечишга имкон берди.

Броқ, ишга туширилиши мўлжалланган ёғ заводлари ўз вақтида ишга туширилмаганлиги сабабли ҳали ҳам чигитнинг бир қисми республиканинг ўзида бир райондан иккинчи райондаги заводларга ташиб борилмоқда.

Республикада энг мукаммал технология ускуналари етарли равишда жорий қилинмаётганлиги ва чигитнинг ёғини экстракция усули блан олиш та'минланмаганлиги ёғ ишлаб чиқаришни ташкил этишдаги камчиликларнинг бири бўлиб қолмоқда.

Шу вақтгача Ўзбекистон ССРнинг ёғ заводларида барча чигитнинг 70 процентидан кўпроғининг ёғи пресс усули блан олинмоқда. Ма'лумки, чигитнинг ёғи пресс усули блан олинганда чигитдаги ёғнинг қарийб 13—15 проценти нобуд бўлади ва чигит танасида қолиб кетадиган ёғнинг миқдори чигитнинг оғирлигига нисбатан қарийб 4 процентни ташкил қилади. Аммо чигитнинг ёғи экстракция усули блан олинганида бунақа нобудгарчилик жуда кам бўлади.

Шуни э'тироф қилиш керакки, СССР Озиқ-овқат товарлари саноати министрлиги ва Ўзбекистон ССР Озиқ-овқат товарлари саноати министрлиги ёғ заводларини реконструкция қилишни тезлатиш, шу заводлардаги ускуналарни янгилаш, пресс-ли заводлардан чиққан кунжараларни экстракциялашни ташкил этиш ва шу тариқа мамлакат учун қўшимча ёғ олишни та'минлаш учун етарли тадбирларни кўрмадилар.

Ҳозирги вақтда Шофбоз ва Янгийўл заводлари эски схема блан қурилаётганлигини нормал бир аҳвол деб бўлмайди. Чигитнинг ёғини экспеллар усули блан олишга асосланган бу эски схемада ёғнинг 13—15 проценти чигитда қолиб кетади. СССР Озиқ-овқат товарлари саноати министрлиги ва республика озиқ-овқат товарлари саноати министрлиги бу заводларни экстракция методи блан ишлайдиган қилиб, уларни қайтадан проектлашлари ва чигитдан ёғ олишнинг экстракция методини кенг жорий қилиш масалаларини тез ҳал этиб беришлари лозим. Бундан ташқари пресс усули блан ишлайдиган заводларнинг кунжарасини ҳамда чигитларни экстракция усули блан ишлайдиган заводларда қайта ишлаш йўли блан 1956 йилда бу экстракция заводларидан максимал равишда фойдаланиш зарур. Бу тадбир ёғ нобудгарчилигини анча камайтиришга ва қўшимча маҳсулот олишга имкон беради.

Чигит ёғини ҳамда кунжарада қолган ёғни экстракция усули блан тўла равишда чиқариб олиб, шу тариқа йилига қўшимча равишда 20—25 минг тонна ёғ ҳосил қилишни та'минлаш олтинчи бешйилликда олдимизда турган муҳим вазифадир. Бу мақсад учун янги бешйилликда тегишли капитал маблағ сарфлаш кўзда тутилади.

Партия Марказий Комитетининг январь Пленуми Ўзбекистон ССРда чорвачилик қониқарсиз аҳволда эканлигини кўрсатиб ўтди.

Ўзбекистон ССРда 1955 йилда чорвачиликни ривожлантириш бирмунча яхшиланди. 1955 йилнинг 1 октябрида 1954 йилнинг шу даврдагига нисбатан ҳамма хўжаликларда қорамолларнинг сони 7,3 процент кўпайди. 1954 йил 1 октябрьдан 1955 йил 1 октябрьгача бирнеча минг тонна сут соғиб олинди, сут соғиб олиш 1953—1954 йилларнинг шу давридагига нисбатан икки баравар кўпайди.

Ҳарбир соғин сигирдан 1954 йилда фақат 6 та районнинг ўзидагина 600 килограммдан кўпроқ сут соғиб олинган бўлса, 1955 йилда бундай районларнинг сони 62 тага етди.

Броқ, булар фақат дастлабки ижобий натижаларгинадир.

Олтинчи бешйиллик юзасидан Директивалар проектига кўра республикада 1960 йилда гўшт етиштириш 2,4 баравар кўпайтирилиши лозим. Бу топшириқни бажариш республика олдига чорвачиликни янада яхшилаш, чорва моллар сонини кўпайтириш ва уларнинг маҳсулдорлигини ошириш соҳасида, шунингдек гўшт ресурсларидан фойдаланишдаги камчиликларни тугатиш соҳасида катта вазифаларни қўяди.

Колхозлар томонидан давлатга топширилаётган чорва молларнинг семизлиги бирмунча ошганлигига қарамай, ҳали бу ишда кўнгилдагидек натижаларга эришилгани йўқ. Давлатга топширилаётган майда молларнинг учдан икки қисмига яқини шу вақтгача ўртачадан паст семизликда ва ориқ ҳолда топширилмоқда. Бу ишни яхшилашга эришмоқ керак. Бунинг учун чорва молларни боқиб семиртирадиган хўжаликларни ем-хашаклар блан, жумладан чигит шелухаси блан та'минлашни яхшилаш тадбирларини кўриш зарур (чунки республикада шелуха запаси жуда кўп). Шу блан бирга колхозлар топшираётган чорва молларнинг семизлигини яна ҳам оширишга эришиш зарур.

Давлатга мажбурият тариқасида ва давлат закупкаси тариқасида топширилаётган қорамоллар орасида кейинги йилларда ёш моллар кўпайиб кетди. Давлатга топширилган қорамолларнинг 1950 йилда 29 мингтаси ёш мол бўлган эди. 1954 йилда эса буларнинг сони қарийб 36 минг бошга етди. Ёш моллар яхши парвариш қилиниб, вояга етказилганида ва уларни семиз, катта мол қилиб давлатга топширилганида республика гўшт ресурсларини кўпайтириш ва шу йўл блан аҳолини гўшт ҳамда гўшт маҳсулотлари блан та'минлашни анча яхшилаш имкониятига эга бўлур эди.

Директивалар проектида Ўзбекистон ССРда сут етиштиришни 2, 3 баравар кўпайтириш кўзда тутилган. Республикада бу топшириқни бажариш учун катта имкониятлар бор. Броқ, бу имкониятлардан етарли равишда фойдаланилмаётир. Сутни қайта ишлаш вақтида бўладиган нобудгарчиликлар ҳали ҳам кўп.

Давлатга сут топшириш плани қониқарсиз бажарилаётганлиги натижасида мол ёғи ишлаб чиқариш плани бажарилмай қолмоқда. Бу план 1954 йилда 90 процент бажарилди, ўтган йил ҳам тўла бажарилмади.

Республикада пишлоқ ишлаб чиқариш масалалари блан етарли равишда шуғулланилмаётир. Ҳар йили республикага бошқа районлардан 1200 тонна пишлоқ келтирилаётган бир вақтда республикадаги давлат саноати корхоналари йилига фақат 200 тонна пишлоқ ишлаб чиқараётганлигини нормал бир аҳвол деб ҳисоблаш мумкинми?

СССР Гўшт ва сут маҳсулотлари саноати министрлиги ҳамда Ўзбекистон ССР Гўшт ва сут маҳсулотлари саноати министрлиги Ўзбекистон республикасида сут ва сут маҳсулотлари ишлаб чиқаришни кўпайтирмоқ учун мавжуд имкониятлардан ҳали ҳам ёмон фойдаланмоқдалар. Айниқса яйлов чорвачилик районларида кўчма ёғ заводлари ва пунктлари ташкил этиш зарур. Ўзбекистон шаҳарлари ва саноат марказларидаги аҳолини сут маҳсулотлари блан та'минламоқ учун мустаҳкам база вужудга келтириш тадбирларини кўриш керак.

Қишлоқ хўжалигининг бошқа тармоқлари сингари чорвачиликни ҳам янада юксалтирмоқ учун барча партия ташкилотлари, совет ва қишлоқ хўжалик органлари зўр бериб қунт блан ишлашлари лозим.

Ўртоқлар! Совет Иттифоқи Коммунистик партияси XX с'ездининг СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг олтинчи бешйиллик плани юзасидан Директивалари проекти мамлакатимиз меҳнаткашларининг меҳнат ва сиёсий активлигини янада юксалтириб юборди. Бу нарса совет кишиларининг олтинчи бешйиллик топшириқларини муваффақиятли равишда бажармоқ учун ўзларининг бутун кучларини сарфлашга тайёр эканликларини кўрсатади.

Олтинчи бешйиллик план тўғрисидаги Директивалар проектида қўйилган вазифаларнинг амалга оширилиши халқ хўжалигини янада зўр куч блан юксалтиришни, Совет Иттифоқининг иқтисодий қудратини, енгилмас мудофаа қобилиятини тағин ҳам мустаҳкамлашни, совет халқининг моддий фаровонлигини ва маданиятини оширишни та'минлайди.

Совет халқи Коммунистик партия раҳбарлиги остида коммунизм қуришда янги муваффақиятларга эришади. **(Гулдурос, давомли қарсаклар).**

Ўртоқ Р. Е. МЕЛЬНИКОВ нутқи

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари

Делегат ўртоқлар!

Ўртоқ Муҳиддинов ўз докладида Марказий Комитетнинг ҳисобот даврида қилган ишларини с'ездга муфассал айтиб берди. Шу сабабли мен ўз нутқимда фақат ба'зибир масалаларгагина тўхталиб ўтмоқчиман.

Биринчидан, пахтачилик соҳасидаги ишларимиз тўғрисида. Ўтган йил декабрь ойида партия ва совет ходимларининг Кремльда ўтказилган кенгашида ўртоқ Н. С. Хрушчев сўзга чиқиб, мамлакатимиз 1955 йилда қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг ҳамма турларини етиштиришни анча кўпайтирганлигини, аммо пахта ва картошка етиштириш кўпайтирилмаганлигини айтиб берди. Мамлакатимизда пахта 1954 йилдагига қараганда бирмунча кам тайёрланди. Бу, шубҳасиз, тўқимачилик саноати ишида жиддий қийинчиликлар туғдиради, товар обороти планини ҳамда бюджетнинг даромад қисмини бажаришга та'сир қилиши мумкин.

Бундай аҳвол учун мас'улиятнинг анчагина қисми Совет Иттифоқининг асосий пахта базаси бўлган республикамиз партия ташкилоти устига тушади. Ўзбекистон бирнеча йиллардан бери пахта тайёрлаш планларини бажармай, давлат олдида катта қарздор бўлиб қолмоқда.

Бундан зарур хулосалар чиқармоқ ва ишни чинакам тўғрилаб олмоқ учун камчиликларимизни очиб ташлашимиз ва қишлоқ хўжалигига, биринчи навбатда, пахтачиликка раҳбарлик қилиш соҳасидаги ишларимизни жиддий равишда анализ қилишимиз лозим.

Камҳосил қолоқ колхозларни республикада олинаётган ўртача ҳосилдорлик даражасига етказиш пахта етиштиришни кўпайтиришнинг асосий резервидир. Бу ерда сўзга чиққан ўртоқлар тўғри кўрсатиб ўтганидек, бу тадбирнинг амалга оширилиши бизга қўшимча равишда камида 300—400 минг тонна пахта бериши лозим.

Ҳосилдорликни ошириш ва камҳосил колхозларнинг ялпи ҳосилини кўпайтириш учун нималар қилиш керак? Аввало, шу колхозларнинг хўжалик ва партия раҳбарлигини мустаҳкамлаш, совет ва партия активларимизнинг энг яхши қисмини колхозларга дадиллик блан юбориш керак.

Иккинчидан, машина-трактор станциялари бу колхозларга энг малакали трактор бригадаларини, механизаторларни юборишлари ва уларни техника блан зарур миқдорда та'минлашлари лозим.

Ниҳоят, шу колхозларнинг материал-техника базасини жиддий равишда мустаҳкамлаш, колхозчиларда ўзлари қилаётган иш учун манфаатдорликни вужудга келтириш зарур.

Ўртоқлар! Бу йил мамлакатга 3 миллион тонна пахта бермоқ учун ҳозирги вақтда республикамизнинг партия, совет ва қишлоқ хўжалик органлари бутун куч ва ғайратларини кўкламги экишга ҳартомонлама тайёргарлик кўришга сарф қилишлари лозим. Броқ, фактлар кўкламга тайёргарлик ишларида ҳали ҳам кўпгина уюшқоқсизлик борлигини кўрсатади.

Бу йил биз камида 900 минг гектар ерга чигитни квадрат-уялаб экишимиз лозим. Бу нарса техникани мослаш, кадрлар тайёрлаш соҳасида жуда катта ташкилотчилик ишлари олиб боришни талаб қилади. Биз яқин вақтлар ичида чигит экадиган агрегатларни малакали кадрлар блан тўла та'минлашимиз лозим.

Тракторларни ва деҳқончилик машиналарини 50 сантиметрлик қатор ораларида ишлайоладиган қилиб ўзгартиришда республика машинасозлик корхоналари ва биринчи навбатда, «Узбексельмаш», «Чирчиксельмаш» ва «Ташсельмаш» заводлари муҳим роль ўйнашлари керак.

Ўртоқлар! Шуни айтиб ўтиш керакки, биз ерларни кузда шудгор қилиб қўйиш ишларини қониқарсиз ўтказдик. Колхозлар ва совхозлардаги 2 миллион 240 минг гектарлик экин майдонининг 1 миллион 300 минг гектаригина кузда шудгор қилиб қўйилди. Шу тариқа, 950 минг гектарга яқин ер ҳайдалмасдан қолди. Айрим область ва районларда бу соҳада айниқса қаттиқ иш олиб боришга тўғри келади. Самарқанд областида 206 минг гектар, Фарғона областида 130 минг гектар, Тошкент областида 125 минг гектар, Қорақалпоғистонда 100 минг гектар ерни ҳайдаб олиш керак.

Кўкламги экишни муваффақиятли ўтказиш трактор паркига, тракторларнинг юксак даражада унумли ишлашига боғлиқдир. Республика МТСларида ва совхозларида неча минглаб ҳайдов тракторлари бор. Лекин ишнинг ёмон жиҳати шундаки, бу ҳайдов тракторларининг ярмидан кўпини ҳали ремонтдан чиқариб олганимиз йўқ. Шу нарсани тўппа-тўғри айтиш керакки, кўпгина ходимларимиз трактор паркини кўклам ишларига тайёрлашда юз берган бундай хатарли аҳволга етарли аҳамият бермаётганга ўхшайдилар. Шунинг учун ҳам улар тракторларни кўклам дала ишларига ўз вақтида тайёрлаш чораларини кўрмаётирлар.

Чопиқ тракторларини тахт қилиб қўйиш ишлари ҳам ёмон бормоқда. МТСларда ва совхозларда шу вақтгача саккиз мингга яқин трактор ремонтдан чиқарилгани йўқ.

Қорақалпоғистонда, Бухоро ва Хоразм областьларида пахтанинг ва бошқа қишлоқ хўжалик экинларининг ҳосилдорлигини ошириш кўп жиҳатдан ер шўрини ювиш ишларини ўз вақтида, юқори сифатли қилиб ўтказишга боғлиқдир. Броқ, умуман республикада ва айниқса шимолий областьларда бу иш яхши ташкил қилинмаган. Фақат 150 минг гектар ернинг шўри ювилди.

Хоразм областида ва Қорақалпоғистонда ғанимат вақт ўтиб кетаётганига қарамай, ирригация шохобчалари тахт қилиб қўйилмаётир. Бу эса, Раҳмонов ва Маҳмудов ўртоқлар, яна ерларнинг шўрини ювиш учун суғоришни кечиктириб юборишга, демак, чигит экишни ҳам кечиктириб юборишга сабаб бўлади. Биз вақтни ғанимат билиб, айниқса ёзда сув танқис бўладиган районларда ер шўрини ювиш учун ҳар кун ва ҳар соатдан фойдаланишимиз керак.

Уруғликни экишга тайёрлаш ишларида ҳам катта камчиликлар бор. Кўп колхозлар ўзларини баҳорда экиш учун айниқса беда, картошка, маккажўхори уруғликлари блан тўла та'минлаб олганлари йўқ.

Уруғлик чигитни ташиб олиш ёмон ташкил этилган. «Узсельхозснаб» складларида 180 минг тоннадан кўпроқ минерал ўғит ётибди. Кредитлар ҳам берилган, транспорт ҳам бор, аммо колхозлар бу ўғитларни жуда секинлик блан ташиб олмоқдалар.

Ўртоқлар! Кўпгина районларда чорва моллар қишлови ҳам қониқарсиз бормоқда. Ҳозирги вақтда қорамолларнинг 14 проценти ва қўйларнинг 12 процентидан кўпроғи жуда ориқлаб қолди. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва республика Министрлар Совети дағал озуқаларни ва ем-хашакларни яйловларга ўз вақтида ташиб келтириб қўйиш зарурлиги ҳақида огоҳлантирган эдилар. Лекин шундай бўлса ҳам, партия ва совет органлари контрольлик қилиб турмаганликлари сабабли ба'зи колхозлар ва совхозлар бу ишни ўз вақтида бажармадилар ва дастлабки қаттиқ совуқ тушиши бланоқ, бирқанча жойларда чорва моллар оғир аҳволга тушиб қолди. Шуни назарда тутиш керакки, февраль ва март ойлари қишловнинг энг қийин ойларидир. Шу сабабли чорвачилик масалаларига бериладиган э'тиборни заррача сусайтиришга йўл қўймаслик керак, чорва молларни нобуд қилмай, сақлаб қолишни та'минлаш лозим. Бунинг учун ўзимизда бўлган ем-хашакларнинг ҳаммасини жуда қисқа вақт ичида яйловларга етказиб бериш, чорва молларни тўғри озиқлантиришни ташкил этиш зарур.

Шаҳар хўжалиги масалаларига ҳам қисқача тўхталиб ўтмоқчиман. Шаҳар ва область партия конференцияларида партия ва совет органларининг аҳолига маиший хизмат кўрсатишни ёмон ташкил этганликлари қаттиқ танқид қилинди. Бу жуда тўғри танқид бўлди, чунки шаҳар хўжалигининг ҳозирги аҳволи меҳнаткашларнинг ўсиб бораётган талабларини та'минламаётир.

Кейинги вақтларда Ўзбекистонга чет эл делегацияларининг келиши анча кўпайганини ҳисобга олишимиз керак. Фақат ўтган йилнинг ўзидагина Ўзбекистонга чет мамлакатлардан 1500 меҳмон келиб кетди.

Партиямизнинг ҳамма мамлакатлар блан дўстона алоқаларни мустаҳкамлашга қаратилган доно ташқи сиёсати туфайли чет эллардан келадиган меҳмонлар тобора кўпаяверади. Никита Сергеевич Хрушчевнинг сўзи блан айтганда, совет давлатимизнинг Шарқдаги дарвозаси бўлган Ўзбекистон республикаси мамлакатимизнинг муносиб вакили бўлиши лозим.

Броқ, биз уй-жой қурилиши масалаларини қониқарли ҳал қилмаётирмиз, область шаҳарларини ва район марказларини водопровод суви блан та'минлаш ишлари ёмон аҳволда қолиб келмоқда.

Шаҳарлар аҳолисини, айниқса Бухоро, Қарши, Қўқон, Наманган, Нукус сингари шаҳарлардаги аҳолини электр қуввати блан та'минлаш жиҳатидан жуда паст даражада турибмиз.

Бунинг сабаби шуки, қурилиш планларини систематик равишда бажармаётирмиз. Натижада давлат томонидан шу мақсадда ажратилган маблағларнинг анчагина қисми фойдаланмасдан қолаётир.

Ўртоқ Хрушчев бизни колхозлардаги уй-жой ва маиший биноларнинг қурилиши қониқарсиз аҳволда эканлиги учун жуда тўғри танқид қилди. Биздаги колхозларнинг кўпчилиги миллионер колхозлардир ва уларнинг моддий имкониятлари қишлоқларимизни кўркам, обод қишлоқларга айлантириш ишларини, уй-жой бинолари, болалар муассасалари ва шунинг сингари бинолар қуришни тез сур'атлар блан олиб боришга имкон беради.

Республика Шаҳар ва қишлоқ қурилиши министрлиги ўз ишини қайта қуриши, шаҳарларда ҳамда қишлоқ жойларида қурилиш ишларини анча яхшилаши лозим.

Биз Коммунал хўжалик министрлигининг қониқарсиз ишлаётганлигига бундан буён тоқат қилиб тураолмаймиз, чунки бу министрликнинг бутун фаолияти қишлоқ аҳолисининг ва шаҳарларнинг эҳтиёжларини қондириш блан бевосита боғлангандир.

1956 йил планига кўра, республикада уй-жой ва маиший бинолар қурилишига ўтган йилларга қараганда анча кўп маблағлар ажратилди. Бундан ташқари, шу йил 24 январьда СССР Иттифоқи Ҳукумати Тошкент, Самарқанд, Бухоро, Термиз ва республикадаги бошқа шаҳарлар қурилиши ва уларнинг ободончилиги учун қўшимча равишда 60 миллион сўм ажратиш тўғрисида қарор қабул қилди. Берилган маблағлардан тўла фойдаланишимиз керак.

Уй-жой ва маиший бинолар қурилишини яхшилаш вазифаларини муваффақиятли бажармоқ учун бинокорлик ташкилотларини кадрлар блан жиддий равишда мустаҳкамлашимиз, уларни зарур механизмлар ва транспорт блан та'минлашимиз лозим.

Ўртоқлар! Ҳисобот даврида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг ишларида жиддий хатолар бўлди ва республикадаги хўжалик ҳамда маданий қурилишга раҳбарлик қилишда камчиликларга йўл қўйилди.

Бунинг сабаби аввало шуки, Марказий Комитет Бюроси ва унинг секретарьлари ҳам сиёсий ишларни хўжалик ишлари блан тўғри қўшиб олиб боришни ташкил этаолмадилар, идеология ишларининг муҳимлигига етарли аҳамият бермадилар ва партия комитетларининг ташкилотчилик ишларини яхшилашга тузук эришмадилар.

(ОХИРИ ТЎРТИНЧИ БЕТДА)

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИНИНГ XIII С'ЕЗДИ

Ўзбекистон КП Марказий Комитети ва Ревизия комиссиясининг ҳисобот докладлари юзасидан музокаралар

Ўртоқ Р. Е. МЕЛЬНИКОВ нутқининг охири

(БОШИ УЧИНЧИ БЕТДА)

Марказий Комитет Бюроси ишда катта нуқсонлар борлигини кўриб тургани ҳолда, раҳбар кадрларга нисбатан зарур бўлган даражада талабчанлик қилмади, мас'улиятсизлик фактларига индамай қараб турди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг янги состави ўз ишини қайта қуриб олиши, совет ва хўжалик органларининг майда-чуйда ишларига ҳам аралашаверишдан воз кечиши, уларни ишнинг кўзини биладиган кадрлар блан мустаҳкамлаши, асосий э'тиборни ташкилий партиявий ва партиявий-сиёсий ишларга қаратиши ва шу асосда хўжалик ишларида мустаҳкам муваффақиятларга эришуви лозим.

Раҳбарлик методлари ва услубида катта камчиликларга йўл қўйдик.

Марказий Комитет секретарьлари ва умуман унинг Бюроси бирқанча тадбирларни область ва районларга бўлар-бўлмасга вакиллар юбориш йўли блан ҳал қилишга уриндилар. Бу эса қуйи партия ташкилотларининг мас'улиятини пасайтириб юборди, ишда уюшқоқсизлик туғдирди. Марказий Комитет Бюросининг топшириғини бажармоқ учун область ва районларга юборилган ходимлар одатда шу топшириқларнинг бажарилиши учун жавобгар бўлмадилар. Улар жойларда катта нуқсонларни кўрсалар ҳам, бунга э'тибор қилмадилар. Шу сабабли, бундай командировкалар тузук фойда бермади.

Марказий Комитет аппаратида қабул қилинган қарорларнинг бажарилишини текшириш ёмон ташкил этилган. Марказий Комитет Бюроси ва республика Министрлар Совети жуда кўп қарорлар қабул қилганлари ҳолда, шу қарорларнинг бажарилишини контрольлик қилмадилар, бу эса қарорларда белгиланган тадбирларнинг амалий аҳамиятини камайтириб юборди. Бу ҳақда с'езд делегатлари ўз сўзларида тўғри гапириб ўтдилар.

Партиявий-ташкилий ишларимизда бошланғич партия ташкилотларига етарли равишда таяниб иш олиб бормадик. Бошланғич партия ташкилотларида ҳисобот-сайлов йиғилишлари, район, шаҳар партия конференциялари ўтказилгандан кейин раҳбарликка янги кишилар кўтарилди. Улар жиддий ёрдамга муҳтожидирлар. Броқ, кўпгина партия комитетларимиз бошланғич партия ташкилотларининг секретарьларига етарли ёрдам бермаётирлар ва уларни конкрет вазифаларни ҳал қилишга йўлламаётирлар.

Партия ташкилотларидаги раҳбар ходимларимизнинг кўплари оддий коммунистлар блан кам алоқада бўлмоқдалар. Улар колхозларга, МТСларга, совхозларга борганларида кўпинча хўжалик раҳбарлари блан гаплашадилар, бошланғич партия ташкилоти партиямизнинг асоси эканлигини унутиб қўйиб, бошланғич партия ташкилотлари блан маслаҳатлашмайдилар.

Биз партия раҳбарлигини тубдан қайта қуришимиз, бошланғич партия ташкилотларининг иши савиясини оширмоқ учун ҳамма чораларни кўришимиз, уларнинг ташаббускорлигини ҳартомонлама ривожлантиришимиз ва шу тариқа, бошлангич партия ташкилотининг жанговар коллектив бўлишига, ўзининг амалий иши блан корхоналар, колхозлар, совхозлар ва МТСларнинг хўжалик муваффақиятларини та'минлашларига эришмоғимиз лозим.

Партия комитетлари кадрлар тайёрлашда жавобгарликни хис қилишлари, кадрларнинг мас'улиятини оширишлари, уларни юксак талабчанлик ва топширилган иш учун, партия ва ҳукумат қарорларини бажариш учун жавобгарлик руҳида, ҳарбир ишга давлат нуқтаи назаридан қараб тарбиялашлари лозим.

Кадрларнинг назарий тайёргарлигини кучайтиришга, уларнинг сиёсий билимларини оширишга жиддий э'тибор бериш керак. Барча коммунистлар, партия ва хўжалик раҳбарлари иқтисодий билимларни эгаллашлари, саноат ва қишлоқ хўжалик ишлабчиқаришини чуқур ўрганишлари лозим, чунки бундай билимларга эга бўлмасдан туриб, ҳозирги шароитда омманинг чинакам йўлбошчиси ва ташкилотчиси бўлиш мумкин эмас.

Ўртоқлар! Ўзбекистон партия ташкилотининг XIII с'езди бутун партиявий-сиёсий ва идеология ишларимизни янада қайта қуришда катта мактаб бўлади. Марказий Комитетнинг янги состави ишимиздаги камчиликлар тўғрисида қилинган танқидлардан тегишли сабоқ чиқариб олиши, хўжалик ва маданий қурилишга қилаётган раҳбарлик савиясини ошириши, республика партия ташкилотини янги бешйилликда олдимизда турган хўжалик, сиёсий вазифаларни муддатидан олдин бажаришга сафарбар қилиши лозим.

Ўртоқлар! С'ездда делегатлар томонидан сўзланган нутқларнинг ва қўйилган масалаларнинг савияси партия ташкилотимизнинг ўз XIII с'ездини ҳаркачонгидан ҳам кўра уюшган, жанговар бўлиб, Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг ленинчи Марказий Комитети теварагида маҳкам жипслашиб, коммунизм қурилишининг улуғвор вазифаларини ишонч блан ҳал қилишга қобилиятли бўлиб кутиб олганлигини кўрсатади. **(Давомли қарсаклар).**

КИНОСЦЕНАРИЙЛАР КОНКУРСИГА ТАЙЁРГАРЛИК

Ҳозирги вақтда мамлакатимизда, шу жумладан республикамизда СССР Маданият министрлиги ва СССР Совет ёзучилар союзи томонидан Октябрь социалистик революциясининг 40 йиллигига бағишланган энг яхши бадиий фильмлар киносценарийларини яратиш мақсадида э'лон қилинган конкурсга қатнашиш учун тайёргарлик ишлари олиб борилмоқда.

Ўзбекистон совет ёзучилари союзи ва энг яхши киносценарийлар Бутуниттифоқ конкурсининг республика ташкилот комитети конкрусга кенг ёзучилар оммасини жалб қилиш мақсадида бирқанча тадбирларни кўрмоқда. Шу муносабат блан 8 февральда Ўзбекистон ёзучилар союзининг Адабиётчилар уйида Тошкент киностудияси томонидан ишлаб чиқарилган «Стадионда учрашамиз» номли янги бадиий фильмнинг кўриги ва муҳокамаси ўтказилади.

Шу йилнинг февраль ва март ойларида Ўзбекистон совет ёзучилари союзи ва Бутуниттифоқ конкурсининг республика ташкилот комитети ёш ёзучиларни конкурсга қатнаштириш ҳақидаги умумшаҳар йиғилишини ўтказади. Бундан ташқари, Адабиётчилар уйида ёзучи М. Шевердиннинг улуғ ўзбек астрономи Улуғбек ҳақидаги киносценарийсининг муҳокамаси ўтказилади. «Кинода ҳозирги замон темаси» деган лекция, савол ва жавоблар кечаси, «Салтанат» кинофильмининг муҳокамаси уюштирилади.

Чорвадорларга савдо хизмати яхшилансин

Чорвачилик маҳсулотларини топширувчиларга маданий савдо хизматини яхшилаш матлубот жамиятларининг муҳим вазифасидир.

Аммо, матлубот жамиятларининг айрим ташкилотлари чорвачилик маҳсулотлари топширувчиларга маданий савдо хизматини кўрсатиш соҳасида етарли иш олиб бормаётирлар.

Ўртачирчиқ район матлубот жамияти (раиси М. Хўжаев) чорвачилик маҳсулотлари топширучилар учун белгиланган молларни ўз вақтида ташиб олмаган. Фонд бўйича ажратилган 306 кубометр ёғоч-тахтадан 143 кубометр, 5,5 тонна туникадан 1,5 тоннаси олинган, холос. 5 тонна кунжарадан эса бирор тонна ҳам олинмаган.

Янгийўл район матлубот жамиятида топширилган маҳсулот эвазига тегишли саноат моллари бериш тартиби бузилмоқда. Масалан, Свердлов номидаги колхоз тузилган шартномага биноан 87,3 минг сўмлик қишлоқ хўжалик маҳсулоти топшириши зарур бўлган бўлса, у 74,3 минг сўмлик маҳсулот топширган. Район матлубот жамияти эса қоидани бузиб, унга 186,8 минг сўмлик товар берган. Бундай ҳодисаларни Ўртачирчиқ, Пискент район матлубот жамиятларининг ишида ҳам кўплаб учратиш мумкин.

Верхне-волинск район матлубот жамиятига биттадан «Москвич» ва «ЗИМ» автомашиналари келган. Бу машиналар фақат қишлоқ хўжалик маҳсулотлари топширган колхозларга шартнома асосида берилиши зарур эди. Лекин хўжалик моллари магазини мудири Бородин ва бош бухгалтер Когай ўртоқларнинг кўрсатмасига биноан «Москвич» «Парижская Коммуна», «ЗИМ» эса «Правда» колхозига сотилган. Бу колхозлар ҳечқандай қишлоқ хўжалик маҳсулоти топширмаганлар ва бу ҳақда шартнома ҳам тузмаганлар.

Пискент район матлубот жамиятида товарлар маҳсулот топширганларга берилмай, балки тайёрлаш ташкилотининг вакили орқали берилмоқда. Масалан, Олмалиқ сут заводининг вакили ўртоқ Бороденко маҳсулот топширучиларнинг розилигини олмай туриб, район матлубот жамияти раиси ўртоқ Ориповнинг рухсати блан 45 тикув машинаси, 2 сепаратор, 3560 дона шифер, 14 тонна кунжара ва бошқа маҳсулотлар олган, уларнинг кўпини маҳсулот топширганларга бермай, ўзи ўзлаштириб юборган.

Қуйичирчиқ район матлубот жамиятига қарашли айрим ташкилотларнинг ходимлари меҳнаткашларга хиёнат қилмоқдалар, улардан ортиқча пул олмоқдалар. Масалан, Солдатский сельпоси раисининг тайёрлаш бўйича ўринбосари А. Амиров 1955 йилнинг 4 декабрида қишлоқ хўжалик маҳсулоти топширмаган бўлсада ўртоқ Сухоршченкога 5 метр 40 сантиметр духоба сотиб, 205 сўм 63 тийин ҳақ олиш ўрнига, 319 сўм олган, ўртоқ Безкоровьевага ҳам шу тартибда 5,5 метр духоба бериб, ундан 93 сўм ортиқча ҳақ олган. Виждонсиз А. Амиров сельпога келган 100 метр духобанинг 66 метрини ана шу йўсинда меҳнаткашларга сотган. Меҳнаткашларнинг ҳақига хиёнат қилиш каби ярамас ҳодисалар Солдатский сельпосига қарашли тайёрлаш ларёгининг мудири К. Фатихованинг ва Янгийўл район Свердлов сельпосига қарашли 9-нчи тайёрлаш ларёгининг мудири У. Исахўжаевнинг ишида ҳам содир бўлмоқда.

Область матлубот жамиятининг раҳбарлари жойларда юз бераётган бундай кўнгилсиз воқиалардан хабардордирлар. Лекин улар бундай жиддий хато ва камчиликларни тугатиш учун ҳечқандай амалий чора кўрмаётирлар.

А. ТЎЛАГАНХЎЖАЕВ,
Тошкент области бўйича давлат савдо бош инспектори.

Совет-Югославия иқтисодий музокараларига доир

Олиб борилган музокаралар натижасида 1956 йил 2 февральда Москвада Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи томонидан Югославия Федератив Халқ Республикасига қарз ва товар кредити бериш ҳақидаги Битимлар имзоланди. Бу қарз ва товар кредити СССР ва Югославия Федератив Халқ Республикаси ҳукуматларининг делегациялари ўртасида иқтисодий масалалар юзасидан олиб борилган музокаралар тўғрисида 1955 йил 1 сентябрьда тузилган Протоколда кўзда тутилган эди.

Имзоланган Битимларга биноан, 30 миллион долларлик қарз 10 йилдан кейин узиш ва йилига 2 процент фойда олиш шарти блан, эркин равишда конвертирланадиган валюта ёки олтин блан берилади ва Югославия ҳукумати бу маблағлардан 1956—1958 йиллар давомида ўз ихтиёри блан бирйўла ёки бўлак-бўлак ҳолда олиб фойдаланади; товар кредити СССРдан 1956—1958 йилларда етказиб бериладиган товарларнинг ҳақини тўламоқ учун 54 миллион доллар миқдорида берилади. Кредит ундан фойдаланабошлаган вақтдан ҳисоблаб, йилига 2 процент устама тўлаш шарти блан 10 йил ичида узилиши керак. Кредитни узиш 1959 йил 1 январьдан бошланади.

Битимларни: Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Ҳукуматининг ваколатига биноан, Ташқи савдо министри И. Г. Кабанов ва Югославия Федератив Халқ Республикаси Ҳукуматининг ваколатига биноан, Югославия Федератив Халқ Республикаси Халқ Банкининг Бошқаручиси В. Гузина имзоладилар.

Битимларни имзолаш вақтида Совет томонидан — СССР Министрлар Совети Раисининг Биринчи Ўринбосари А. И. Микоян, СССР Давлат Банки Правлениесининг Раиси В. Ф. Попов, СССР Ташқи Ишлар Министрлиги 5-нчи Европа Бўлими Мудирининг вазифасини бажаручи К. Д. Левичкин ҳамда СССР Ташқи Савдо Министрлигининг ва Давлат Банкининг мас'ул ходимлари, Югославия томонидан — Югославия Федератив Халқ Республикасининг СССРдаги Элчиси Д. Видич ва Югославия делегациясининг а'золари ҳозир бўлдилар.

ЭКАДВ 12-нчи сессияси очилган вақтда Ҳиндистон Бош Министри Неру нутқ сўзлади

БАНГАЛОР, 2 февраль. **(ТАСС махсус мухбири).** Бугун «Таун-холл» биносида БМТнинг Осиё ва Узоқ Шарқ учун тузилган иқтисодий комиссияси (ЭКАДВ)нинг 12-нчи сессияси очилди. Сессиянинг ишига 24 мамлакатнинг делегациялари ва Чехословакия, Польша, Румыния, Венгрия ҳамда бошқа мамлакатлардан кузатучилар, БМТ ихтисослаштирилган органларининг ва халқаро ташкилотларнинг, шу жумладан Жаҳон касаба союзлар федерациясининг вакиллари қатнашмоқдалар.

Сессия очилган вақтда Ҳиндистон Бош Министри Неру, БМТ бош секретари Хаммаршельд, Майсор штатининг ражпрамукхи, шунингдек Ҳиндистон жамоатчилигининг вакиллари ҳозир бўлдилар.

Ражпрамукх Жай Баходурнинг қисқача нутқидан кейин бош министр Неру нутқ сўзлади. У сессия қатнашчиларини табриклаб, ЭКАДВ сессиясида биринчи марта қатнашган пайтидан буён ўтган саккиз йил ичида Осиё мамлакатларининг ҳаётида катта ўзгаришлар бўлганлигини қайд қилиб ўтди. Жумладан, БМТга янги а'золар қабул қилинди, бу а'золардан бир қисми ҳозирги сессияда қатнашмоқда. Неру, Японияни ва Мўғулистон Халқ Республикасини БМТга қабул қилиш тўғрисидаги масала чўзилмайди ва Мўғулистон Халқ Республикаси ЭКАДВга қабул қилинади, деб умид қилганлигини билдирди.

Неру Осиё мамлакатларининг иқтисодий ривожланиши масалалари блан шуғулланаётган ЭКАДВда Хитой Халқ Республикасининг вакили йўқлигига таассуф билдириб, Осиё қит'асининг катта қисмини ташкил этган Хитой блан кенг иқтисодий ҳамкорлик ўрнатиш зарурлигини айтди. Неру атом энергиясидан тинч мақсадларда фойдаланиш юзасидан чақирилган ва атом энергияси ҳосил қилиш учун хомашё топиш проблемасини муҳокама қилган Женева конференциясини эслатиб, Осиё мамлакатларининг потенциал ресурслари алоҳида аҳамиятга эга эканлигини қайд қилиб ўтди. «Лекин Хитойнинг ғоят катта ресурсларини э'тиборга олмай туриб, бу ресурслардан фойдаланиш тўғрисида жиддий равишда гапириш мумкинми?» — деди у.

Сўнгра бош министр айтдики, кам тараққий этган мамлакатларни иқтисодий жиҳатдан ривожлантириш масалаларини Осиё халқларининг манфаатларини назарга олмасдан туриб, илгари вақтларда қилинганидек, Осиё халқларининг иштирокисиз ҳал этиш мумкин эмас. Осиёдаги юз миллионларча киши ҳаёт кечириш блангина кифояланмай, шу блан бирга, ақлидрок ҳам ишлатмоқдалар ва ўз истиқболлари учун актив курашмоқдалар. Осиё халқлари уйғонмоқдалар, улар прогрессга интилмоқдалар, чунки улар учун бу — қуруқ назарий масала бўлмай, балки ҳаёт-мамот масаласидир, чунки улар энг зарур нарсадан: озиқ-овқатдан, кийим-кечакдан, ишдан маҳрум этилганлар. Осиё халқлари бундай аҳволга тоқат қилиб туришни истамайдилар.

Неру Осиё мамлакатларининг ривожланиши кечиктирилганлигини уқтириб, Осиё халқлари тараққиёт йўлида турган ҳамма ғовларни улоқтириб ташлаб, тараққиётга интилаётганликларини айтди. У Осиё мамлакатларини индустриялаштириш айниқса муҳим эканлигини қайд қилиб, бу мамлакатларни индустриялаштириш Европада бўлиб ўтганига қараганда тезроқ бориши лозим, бунда кишиларнинг ўзини англаши ўсишига ва энг янги техникадан фойдаланишга асосланиш керак, деди. Сўнгра Неру Ҳиндистон ўзининг биринчи бешйиллик планини муваффақиятли бажарганлигини қайд қилиб ўтди ва бунинг энг муҳим натижаси миллион-миллион кишиларнинг онгида ўзлари кўп нарсаларни мустақил равишда қилаолишларига ишонч ҳосил бўлди, деди.

Неру Осиё ва Африка мамлакатларининг Бандунгда бўлиб ўтган Конференциясини эслатиб, унинг тарихий аҳамиятга эга бўлганлигини айтди, бу конференция унда қатнашган мамлакатларнинг иқтисодий ва маданий ҳамкорлигини кенгайтириш йўлини топиб берди деб уқтириб ўтди. Неру, ЭКАДВ Бандунг конференциясида қилинган таклифларни назарга олади ва уларни амалга ошириш чораларини кўради, деб умид билдирди. «ЭКАДВ олдида турган проблемаларни ҳечқандай сиёсий мулоҳазаларни кўзда тутмай кўриб чиқиш керак, — деди Неру, — бу эса сиёсий проблемаларни кўриб чиқиш учун қулай атмосферани вужудга келтириши мумкин». Неру бошқа мамлакатларга дастлабки сиёсий шартлар асосида ёрдам бериш каби ҳолни қоралади.

Неру ўз нутқининг охирида тотув яшашнинг беш принципини давлатлар ўртасидаги тинч тотув яшаш ва ҳамкорлик қилиш учун асос қилиб қабул этишнинг муҳимлигини айтди.

Хаммаршельднинг ва ЭКАДВ ижро қилучи секретари Локанатханнинг нутқларидан кейин ҳамда бирқанча делегациялар вакилларининг табрик нутқларидан кейин эрталабки мажлис ёпилди.

Бразилияда матбуот устидан бўлган цензура бекор қилинди

НЬЮ-ЙОРК, 2 февраль. (ТАСС). Юнайтед Пресс агентлиги мухбирининг Рио-де-Жанейродан хабар қилишича, Бразилия президенти Кубичек матбуот устидан бўлган цензурани бекор қилган. Бразилияда матбуот устидан цензура 1955 йилнинг ноябрида қамал ҳолати жорий қилиниши блан бир вақтда амалга оширилган эди.

СССР МАДАНИЯТ МИНИСТРИ Н. А. МИХАЙЛОВ АНГЛИЯГА КЕЛДИ

ЛОНДОН, 2 февраль. (ТАСС). СССР блан алоқа қилиш Британия кенгаши комитетининг таклифига мувофиқ, СССР маданият министри Н. А. Михайлов кеча Лондонга келди. Лондон аэродромида Н. А. Михайловни СССР блан алоқа қилиш комитетининг раиси парламент а'зоси Кристофер Мэйхью, Англия ташқи ишлар министрлиги, матбуот ва радио вакиллари кутиб олдилар. Кутиб олиш вақтида СССРнинг Буюк Британиядаги элчиси Я. А. Малик ҳам ҳозир бўлди.

К. Мэйхью Британия кенгаши номидан Н. А. Михайловни табриклади ва унинг визити Англия блан СССР ўртасида маданий алоқаларни ривожлантиришга ёрдам беради, деб ишонч билдирди.

Н. А. Михайлов жавоб нутқида СССР блан алоқа қилиш комитетига ва Британия кенгашига Англияга келишга таклиф қилганликлари учун миннатдорчилик билдирди ҳамда Буюк Британия ва Совет Иттифоқи халқлари ўртасида маданий алоқаларни мустаҳкамлаш ҳамда кенгайтиришда муҳим аҳамиятга эга эканлигини айтди.

Н. А. Михайлов Англияда бўлган вақтида Англия блан СССР ўртасида фан, маданият ва сан'ат соҳасида алоқаларни янада ривожлантириш масалаларини Британия кенгашининг вакиллари блан муҳокама қилади, шунингдек Англиянинг илмий ва маданий ҳаёти блан танишади.

ПОЛЬША ПСКОВ МУЗЕЙИНИНГ КИТОБЛАР КОЛЛЕКЦИЯСИНИ СССРГА ТОПШИРДИ

ВАРШАВА, 2 февраль. (ТАСС). Гитлерчи оккупациячилар томонидан иккинчи жаҳон уруши вақтида Псков музейидан олиб кетилган китоблар коллекциясини кеча бу ерда Совет Иттифоқига тантанали равишда топшириш маросими бўлди. 100 тадан кўпроқ қимматли нодир асарлардан иборат бўлган бу коллекция Польша Халқ Республикасида топилган ва сақлаб қўйилган эди.

Коллекцияни топшириш тўғрисидаги актни Польша Фанлар академиясининг президенти Ян Дембовский ва СССРнинг Польшадаги элчиси П. К. Пономаренко имзоладилар.

Коллекцияни топшириш маросимида ташқи ишлар министри С. Скшешевский, Польша Фанлар академияси президиумининг а'золари, Варшавадаги совет элчихонасининг вакиллари ҳозир бўлдилар.

ВАШИНГТОНДА АНГЛИЯ-АМЕРИКА МУЗОКАРАЛАРИ ТАМОМ БЎЛДИ

ВАШИНГТОН, 2 февраль. (ТАСС). Кеча Вашингтонда АҚШ блан Англия ўртасидаги музокаралар тамом бўлди. Бу музокаралар тамом бўлганидан кейин АҚШ президенти Эйзенхауэр блан Англия бош министри Иденнинг қўшма баёноти ҳамда «АҚШ президенти блан Қўшма корольлик бош министрининг қўшма декларацияси» э'лон қилинди.

Эйзенхауэр блан Иденнинг қўшма декларациясида АҚШ блан Англияга гўё мақбул бўлган «ба'зи ҳақиқат ва мақсадлар» э'лон қилинади; декларация авторлари империалистик давлатларнинг сиёсатини жаҳон жамоатчилиги олдида яхши қилиб кўрсатишга жон-жаҳдлари блан уринадилар.

Декларация авторлари ўтмишда мустамлака ва ярим мустамлака бўлган мамлакатлардаги миллий-озодлик ҳаракати эришган муваффақиятларни ўз хизматлари деб кўрсатишга уриниб, «кейинги 10 йилдан кўпроқ вақт ичида деярлик йигирма мамлакатда 600 миллион эркак ва хотин-қиз бизнинг мададимиз ва ёрдамимиз туфайли мустақил давлат бўлиб яшашга эришди» деб да'во қилмоқдалар.

Сўнгра, АҚШ блан Англия «техника ёрдами, Коломбо плани ва бошқа программалар воситаси блан... камроқ тараққий этган мамлакатларда иқтисодий прогрессга ёрдам беришга» интилмоқдалар, шу блан бирга Англия блан АҚШ «ўз иқтисодий ёки сиёсий қудратларини кенгайтиришга ҳаракат қилмадилар ва буни истамадилар» деб да'во қилинади.

Шу блан бирга, Вашингтон ҳужжатларида Совет Иттифоқи ва бутун тинчлик ҳамда социализм лагери тўғрисида бема'ни тухмат уйдирмалар такрорланади.

Декларация АҚШ ва Англиянинг «адолатли ва мустаҳкам тинчликка ҳамда эффектив контроль қилиниб туриладиган ялпи қуролсизланишга эришиш» ва «атом соҳасидаги муваффақиятларни тинч прогресс йўлига хизмат қилдириш» йўлида ҳаракат қилишга тайёр эканликлари тўғрисидаги сўзлар блан тамомланади. Шу блан бирга декларацияда империализм лагери «кучини сақлаши лозим» деб уқтириб ўтилади.

Иккинчи ҳужжатда — қўшма баёнотда Эйзенхауэр блан Иден музокаралари «дўстона ва самарали учрашув» деб та'рифланади.

Баёнотнинг «Европа» сарлавҳали бобида баёнот авторлари Шимолий Атлантик шартномасига, шунингдек Европа иқтисодий ҳамкорлиги ташкилотига ва АҚШ блан Англия бошчилигидаги бошқа ҳарбий ҳамда бўлак ташкилотларга содиқ қолганликларини та'кидлайдилар. Баёнотдан ма'лум бўлишича, АҚШ блан Англия бундан буён ҳам Германияни Англия ва Америка қўйган шартлардагина «бирлаштириш» учун ҳаракат қиладилар.

Баёнотнинг Ўрта Шарққа таааллуқли қисмида «бу район блан ғарб дун'ёси ўртасида англашилмовчиликлар» мавжудлиги э'тироф қилинади. Сўнгра АҚШ блан Англия «бу райондаги давлатлар ўртасидаги мавжуд қийинчиликларни бартараф қилиш»га интилаётганликларини билдирадилар.

Баёнот авторлари, АҚШ блан Англия Шарқи Жанубий Осиё учун тузилган ҳарбий шартномани аввалгича «тўла қўллаб-қувватлайдилар» ва «бу ташкилотда бизнинг иттифоқчиларимиз сифатида бизлар блан бирлашган мамлакатлар блан ҳамкорлик қиламиз» дейдилар.

Узоқ Шарқ мамлакатлари тўғрисида Эйзенхауэр ва Иден, АҚШ блан Англия юргизаётган сиёсатнинг мақсади «зўравонлик ёки қўпоручилик фаолияти ёрдами блан агрессив экспанцияни тийиб қўйиш ва унинг олдини олиш»га қаратилиши лозим, дейдилар.

Баёнотнинг охирида Эйзенхауэр блан Иден атом энергияси соҳасида «яқин ҳамкорликни ривожлантириш» ҳақидаги масалани муҳокама қилдилар ва «атом энергиясидан тинч мақсадларда фойдаланишга ёрдам бериш учун халқаро агентлик» тузишни қувватлайдилар, дейилади.

Франция Умумий меҳнат конфедерацияси бюросининг баёноти

ПАРИЖ, 2 февраль. (ТАСС). Франциядаги янги ҳукуматнинг ваколатлари тасдиқланганлиги муносабати блан Умумий меҳнат конфедерацияси (УМК) бюроси баёнот э'лон қилди. Баёнотда меҳнаткашларнинг талабларини қондириш учун янги чоралар кўриш зарурлиги уқтириб ўтилади. Умумий меҳнат конфедерациясининг кўрсатиб ўтишича, бу талаблар: гарантия қилинган минимум ишҳақи белгилаш, ишҳақи тўланган ҳолда уч ҳафталик отпуска бериш, ишҳақидаги минтақа тафовутларини дарҳол бекор қилиш, пенсия ва нафақаларни ошириш, клерикал руҳдаги қонунларни бекор қилишдир. Умумий меҳнат конфедерациясининг уқтириб ўтишича, бу талабларни франкни девальвация қилмаган, инфляцияга йўл қўймаган ҳолда бемалол қондириш мумкин. Шу мақсадда Умумий меҳнат конфедерацияси Жазоир проблемасини тинч йўл блан ҳал этиш, ҳарбий харажатларни камайтириш ва йирик монополияларга берилаётган енгилликларни бекор қилиш зарур деб ҳисоблайди.

Редактор ўринбосари
М. ҚОРИЕВ.

ТЕАТР ВА КИНОЛАРДА:

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА — 4/II да **Бой ила хизматчи**, 5/II да кундуз **Алишер Навоий**, кечқурун **Чин муҳаббат.**

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 4/II да **Риголетто**, 5/II да кечқурун **Етти гўзал.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 4/II да **Сингиллар қиссаси**, 5/II да **Фарҳод ва Ширин.**

«РОДИНА», НАВОИЙ номли, «ИСКРА», «ЁШ ГВАРДИЯ», «ЎЗБЕКИСТОН» кинотеатрларида — кундуз ва кечқурун янги бадиий фильм **Педагогик поэма.**

ЭСТРАДА ТЕАТРИДА
5 февральда
ИККИ
концерт

Концертларда: Ўзбекистон ССР халқ артисти, Сталин мукофоти лауреати **Мукаррама Турғунбоева**, Ўзбекистон ССР халқ артисти **Фотима Борухова**, Ўзбекистон халқ ҳофизи **Ма'мурджон Узоқов**, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар **Гавҳар Раҳимова, Муҳамаджон Мирзаев, Наби Ҳасанов, Жалол Асимов**, эстрада солисти **Башорат Хўжаева**, «Баҳор» хотин-қизлар хореография ансамбли ва бошқалар қатнашади.

Концертлар кундуз соат 1 да ва кеч 8 яримда бошланади.

Вилоят кўча, Труд проезд, 30-нчи уйда туручи **Мираҳмад Обидовнинг** Лангар кўча, 5-нчи тупик, 25-нчи уйда туручи Моҳи Абдуҳамидовадан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Октябрь район, 1-нчи участка халқ судида кўрилади.

СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА
5 февраль кундуз соат 1 да
«ЎЗБЕКИСТОН КОМПОЗИТОРЛАРИ»
деган темада
ЛЕКЦИЯ-КОНЦЕРТ

Композитор **М. Левиев** кириш сўзини айтади.

Лекция-концертда: Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар **Меҳри Абдуллаева, Э'тибор Жалилова**, филармония солистлари **Раима Ҳакимова, Тоштемир Шарипов, Латофат Аҳмедова**, Муқимий номли театр солисти **Шерали Пўлатовлар** қатнашади.

1-нчи абонемент ярайди. Қолган билетлар кассада ҳар куни соат 1 дан, концерт куни эса эрталаб соат 10 дан сотилади.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА
Бугун ва ҳар куни
ҚИЗИҚЧИЛАР КЕЧАСИ
СОВЕТ ЦИРКИ УСТАЛАРИ
иштироки блан
КАТТА ТАМОШАЛАР.

Тамоша кеч соат 8 да бошланади. Билетлар эрталаб соат 11 дан сотилади.

Калинин район, Калинин қишлоқ советидаги Каганович номли колхозда туручи **Ҳасан Ҳикматуллаевнинг** шу колхозда туручи Инобат Боқиева-Ҳикматуллаевадан ажралиши ҳақидаги иши Тошкент область, Калинин район, 1-нчи участка халқ судида кўрилади.

«КИНОПРОКАТ»
ЎЗБЕКИСТОН КОНТОРАСИ
КИНОУСТАНОВКАЛАРНИНГ ЭКРАНЛАРИДА КЎРСАТИШ УЧУН

КУБАНЬЛИ МЕҲМОН
НОМЛИ ЯНГИ КИНОКОМЕДИЯ ЧИҚАРАДИ.

Сценарий автори — **Юрий Нагибин.**

Режиссёр — **М. Гоморов.**

Рольларда:

Анатолий Кузнецов, Тамара Логинова, Т. Носова, Л. Дуров, Аф. Белов, И. Любезнов, П. Волков, Е. Тяпкина, Е. Буренков, О. Аросева, В. Липстоклар қатнашади.

Бу фильмни Ленин орденли «Мосфильм» киностудияси 1955 йилда ишлаган.

ГАЗЕТХОНЛАР ДИҚҚАТИГА!

Ўзбекистон ССР Маданият министрлиги ва Ўзбекистон совет ёзучилари союзининг органи

„Совет Ўзбекистони маданияти“
ГАЗЕТАСИГА
1956 йил учун
обуна қилиш давом этмоқда

«Совет Ўзбекистони маданияти» газетаси адабиёт ва сан'ат, кинематография, маданий-оқартув муассасалари, радио, полиграфия ва нашриётлар, китоб савдоси ходимлари ва умуман кенг меҳнаткашлар оммасига мўлжаллангандир.

Газета ўзбек совет маданияти олдида турган муҳим вазифаларни ўз саҳифаларида мунтазам равишда ёритиб боради.

«Совет Ўзбекистони маданияти» газетаси фан, адабиёт, сан'ат ҳақида ва маданият соҳасидаги бошқа масалалар ҳақида илмий, назарий мақолалар, рецензиялар, очерклар ва информациялар бериб туради.

Шунингдек, газета республикадан ташқари, Иттифоқ миқ'ёсида ва демократик республикалар халқлари маданияти, адабиёти ва сан'атида янгидан яратилган йирик асарлар: романлар, повестьлар, ҳикоялар, пьесалар, поэмалар, ше'р ва очерклар блан газетхонларни таништириб боради.

Газета ҳафтада 2 марта чиқади.

Обуна «Союзпечать» ва почта бўлимларида, фабрика-завод ва бошқа муассасалардаги жамоат обуна вакиллари томонидан қабул қилинади.

РЕДАКЦИЯ ВА НАШРИЁТ АДРЕСИ. Тошкент. «Правда Востока» кўчаси № 34. РЕДАКЦИЯ БЎЛИМЛАРИНИНГ ТЕЛЕФОНЛАРИ: коммутатор — 36334 ва 33262 орқали Партия турмуши бўлими — 136. Пропаганда бўлими — 136 Совет қурилиши бўлими — 132, Маданият бўлими — 132, Адабиёт ва сан'ат бўлими — 39040, Қишлоқ хўжалик бўлими — 39040 Саноат ва транспорт бўлими — 132. Хатлар бўлими — 34048. Маҳаллий ахборот бўлими 135. Секретариат — 34048. Э'лонлар бўлими — 38142.

Р 00031 «Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси. Нашр. № И — 1365.